DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.46263>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 10-09-2020
Kabul Tarihi: 18-12-2020
On-line Yayın: 25-02-2021

Article Type: Research article
Submitted: 10-09-2020
Accepted: 18-12-2020
Published Online: 25-02-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Aydın, T. (2021). Siyaset ve İdeoloji Bağlamında Yerel Basının İktidar-Muhalefet Kutuplaşması: Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası Gazeteleri Örneği. *Journal of History School*, 50, 320-362.

SİYASET VE İDEOLOJİ BAĞLAMINDA YEREL BASININ İKTİDAR-MUHALEFET KUTUPLAŞMASI: DEMOKRASİYE HİZMET VE HALK POSTASI GAZETELERİ ÖRNEĞİ

Tülay AYDIN*

Öz

Toplumun, medya-siyaset ilişkisini hem etkileyen hem de bu ilişkiden etkilenen bir boyutta yer aldığı gerçeğini temel alan bu çalışmada, toplumun bu ilişkide nerede yer aldığı ve hangi vurucu noktalarından yakalandığı sorgulanmaktadır. Çalışmada siyasi iktidar sahipleri ya da iktidar adaylarının medya ve basını kullanarak ve belirli toplumsal değerleri manipüle ederek kitleleri etki altına aldığı varsayımı ile hareket edilmektedir. Çalışma, iktidar ve muhalefet partilerini temsil eden Maraş yerel basının iki ana unsurunu oluşturan Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası gazetelerinin verilerine dayandırılmaktadır. Çalışmanın temel çıkarımı bu gazete yayınlarının şiddetli parti çatışmasının olduğu bir dönemde siyaseti; laiklik, köylü söylemi ve maziye hedef alan popülist söylemler üzerine kurguladığı kanısındadır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasiye Hizmet, Halk Postası, basın, toplum, siyaset, köylü, mazi, laiklik.

* Dr. Ar. Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, tlyaydn05@gmail.com, Orcid: 0000-0001-9188-7222.

The Rulership- Opposition Polarization of the Local Press in the Context of Policy and Ideology; the Sample of Demokrasiye Hizmet (Service for the Democracy) and Halk Postası (Gazette of Public Post)

Abstract

In the present study, which is based on the fact that the society takes place at a dimension which both affects the relationship between media-policy and is affected by this relationship, it is questioned where the society is involved in this relationship and from which striking points it is caught. The study assumes that the owners of political rulership or the candidates of rulership influence the masses by using the media and press and by manipulating the certain social values. The research is based on the data of Demokrasiye Hizmet and Halk Postası newspapers, which constitute the two main elements of the Maraş local press, representing the ruling and opposition parties. The research's main inference is of opinion that the broadcastings of this gazette built the politics on the populist discourses which aim the secularism, villager statement and past in the period when the severe party conflicts were available.

Keywords: Service for The Democracy, Gazette of Public Post, press, society, politics, peasant, past, secularism.

GİRİŞ

20. yy. ile beraber değişen iktidar odaklarının kontrol altına almayı hedeflediği temel aygıt, dördüncü güç olarak yüceltilen medya olmuştur. Medyanın siyaseti etkileyen ve ondan etkilenen yapısı kimi zaman birini diğerine hegemonik bir baskısını kimi zaman ise karşılıklı bir güç paylaşımını ortaya koymaktadır. Bu durum bilhassa II. Dünya Savaşı ile beraber kamuoyunun öneminin giderek artması ve siyasal güçlerin kamuoyu baskısını yönlendirmek ya da kamuoyuna hâkim olabilmeyi amaçlamalarına sebep olmuştur. Soğuk Savaş öncesi demokratik sistemlerin önemini ve popülerliğini artırması, kamuoyu ve medyanın da iktidarı önemsemesini sağlamıştır.

Batıda özerk ve devletten bağımsız olarak ortaya çıkan medya gücü, dördüncü güç olarak iktidarların göze almasını gerektirdiği bir odak halindedir. Bununla birlikte Türk basın tarihinde medya ve basın gücü çoğunlukla devlet merkezlidir. Basının ortaya çıkış amaçları devlet tarafından belirlenmiş kaidelere göre uygulanmıştır. Bu durum sivil toplum anlayışının devletin hakimiyeti üzerine kurulması ve bireyselliği geri plana atan geleneksel yapısı ile ilgilidir. Bu kapsamda Osmanlı Devleti de 19. yy'da bütün dünya da artmaya başlayan ve geniş kitleleri elinde tutmaya çalışan basının gücünden faydalanmaktan geri kalmamıştır. Keza 19.yy'ın getirdiği modernleşme ve değişim rüzgârı Osmanlı Devleti için yeni bir yurttaşlık anlayışı ortaya koymuştu. Batılı modern okullar

ve batılı müfredat ile bireyi temel alan yaklaşımlar, bu görüşler doğrultusunda hareket etmek isteyen bir aydın kitlesini ortaya çıkarmıştır. Bir yurttaşlık bilinci kazanan Osmanlı aydınları, düzen eleştirisi yapmaya ve açıktan soru sormaya başlama arzusu ile basın yoluyla bir muhalefete girişmişlerdir. Buna girişime devlet tarafından verilen cevap baskı ile eş anlamlı olacaktır.¹ Abdühamit döneminde yaşanan iktidar-basın savaşı² İttihat ve Terakki döneminde değeri yanlış anlaşılan bir basın özgürlüğü ile sonuçlanmıştır.³

Ulusal basında olduğu gibi yerel basın anlamında ilk faaliyetler de yine Osmanlı Devleti'nde devletin bir yayın organı olarak ortaya çıkan vilayet gazetelerinin yayına girmesi ile başlamıştır. Bu gazetelerden ilki Diyarbakır ve Erzurum'daki matbaalarda basılmaya başlanmıştır.⁴ Vilayet Gazeteleri tamamen yenileşen Osmanlı Devlet düzeninde üst düzey bürokratların onlar için yapılan yeniliklerden ve uygulamalardan haberdar edilmesi için kullanılan bir basın unsuru statüsündeydi. Çok partili hayata geçerken ulusal gazetelerde olduğu gibi yerel gazete sayısında da önemli bir artış olmuştur. CHP bünyesinde faaliyet gösteren yerel gazetelerle beraber toplam gazete sayısı 1950'li yıllarda 89'a ulaşmıştır. Aynı yıllarda Anadolu'da *Demokrat* ismini taşıyan gazete sayısında ise patlama olmuştur.⁵

Ancak geçmişten bugüne Türkiye'de yerel gazeteler, bireyi devlet karşısında güçlendirmekten ziyade devleti güçlendirmek amacını gütmektedir. Dolayısıyla yerel basının katılım sağlayıcı ve bireyi düzenleyici misyonundan uzakta bulunmaktaydı.⁶ Bu devlet merkezli anlayış ve bakış, değişen iktidar odaklarına göre aynı ivme ile devam ederken söylemler yine devlet merkezli ve mevcut statükoyu koruyucu bir şekilde inşa edilmiştir. Oysa günümüz

¹ Ali Gevgilili, *Türkiye'de Yenileşme Düşüncesi Sivil Toplum, Basın ve Atatürk*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1990, s. 43.

² Cevdet Perin, *Tarih Boyunca Düşünce ve Basın Özgürlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974, s. 91.

³ İsmail Akbal-Mehmet Akıncı, "Türkiye'de Siyasal İktidar-Muhalefet İlişkilerinde Muhalefete Tahammülsüzlüğün Aynası: Basın ve Tasfiyeler", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 18, 2013, s. 43.

⁴ Orhan Erinc, "Yerel Medyanın Tarihsel Gelişimi ve Geleceği", *Türkiye'de Yerel Basın*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 108.

⁵ Özellikle II. Dünya Savaşı yıllarından sonra hareketlenen Anadolu Basınında Örneğin Malatya'da *Demokrat Malatya*; Nazilli'de *Şirin Demokrat Nazilli*; Denizli'de *Demokrat Denizli*; Eskişehir'de *Demokrat Eskişehir*; Antep'te *Demokrat Ülkü*; Zonguldak'ta *Demokrat Zonguldak* isimlerinde DP'den ilham alan gazeteler çıkarılmıştır. Bkz. Bilge Koyukan, "Anadolu Basını Hakkında İstatistikî Gözlemler", *Kebikeç*, Sayı: 2, 1995, s. 169. Ayrıca bkz. Selami Özsoy, "Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde Yerel Basın: Bolu Örneği", *İNİF-E Dergi*, Kasım 2019, 4(2), s. 98; Oral, a.g.e., s.176.

⁶ Atilla Girgin, *Türkiye'deki Yerel Basının Gelişmesi*, İstanbul, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 1997, s.19. r

anlayışında yerel basın; toplumsal, ekonomik, kültürel birçok boyutlarıyla topluma karşı sorumlu olduğu bir görev yelpazesine sahiptir. Buna göre yerel basın yöneten-yönetilen ilişkileri çerçevesinde yapılanların halka duyurulduğu halkın da bir denetim aracı olarak işleri takip edebilmesinin sağlandığı önemli bir kamuoyu alanıdır.⁷ Bu noktada da yerel boyuttaki görevleri ile ulusal basına göre daha fazla işlevi bulunan yerel basın; yerele, daha küçük bir toplumsal alana hizmet ve hitap ettiği için o kitlenin ruhuna ve diline uygun hareket edebilmektedir. Sıcak ve birebir mesajları ile kitle üzerinde bir toplumsal aidiyet oluşturabilen yerel basının kitleyi harekete geçirebilme niteliği de bulunmaktadır.⁸

Çalışmanın konu edindiği Maraş yerel basını çok partili hayatın demokrasi ve özgürlük söylemlerine uygun olarak çoğulcu bir yapı içinde faaliyet gösterdiği yılları ele almaktadır. Bu dönemde basının siyasetle iç içe olması Maraş yerel basınına da belirli odaklar etrafında kümelenmeye itmiştir. İktidar ve muhalefet partilerinin Ankara ve İstanbul'da yayınlanan gazetelerinin minimize edilmiş örnekleri olan Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası Gazeteleri bu ana akım medya doğrultusunda hareket etmiştir. Keza gazetelerin kurucu ve yazı ilişkilerinden sorumlu müdürleri de siyasi kimlikleri ile dikkat çekmektedirler. Demokrasiye Hizmet Gazetesi kurucusu Saim Emirmahmutoğlu DP Merkez İlçe Başkanı,⁹ Halk Postası müdürü Hasan Duyar'da CHP'ye yakın yayınları ile mesaj sunmaktadır. Demokrasi ve Halk ifadeleriyle bağlı bulundukları siyasal partilerin isimlerinden izler taşıyan bu gazeteler, parti organlarının himayesinde bir sözcülük görevi üstlenmiştir. Genelde olduğu gibi bu gazeteler de bölgelerinin tanınmış kişileri, siyasi veya toplumsal güç odaklarının patronluğunda yayın hayatlarına devam etmiştir.¹⁰ Siyasi partiler ve liderlerinin kamuoyu oluşturmak, yönlendirmek, kendi fikir ve değerlerini topluma anlatmak ve kabul ettirmek gibi amaçlarını uygulamasında en önemli paylardan biri basın ve medyanın gücünden yararlanmaktadır. Basın ve medya aracılığıyla hitap edilen iktidar alanı yani kitleyi popülist söylemler, toplumun ahlaki ve dini değerlerinin siyasi amaçlar için sıklıkla kullanmak iktidar odaklarının temel amaçları olmuştur. Buradan hareketle çalışma, çok partili hayatın getirdiği özgürlükçü ortamda iki partiyi temsil eden yerel gazetelerin iktidar-muhalefet çalışmalarını, söylemlerini,

⁷ Suat Sezgin, "Türkiye'de Yerel Basın", *Türkiye'de Yerel Basın*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 177-178.

⁸ Ali Murat Vural, "İşlev, Önem ve Misyonlarıyla Yerel Basın Eskişehir Örnekleminde Elde Edilen Bulgular", *Türkiye'de Yerel Basın*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 339.

⁹ Ceniz Şavklı-Ali Akyıldız, "Demokrat Parti Dönemi Maraş Basını", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ekim 2019, 16 (02), s. 760.

¹⁰ Girgin, a.g.e., s. 378.

uygulamalarını bahsi geçen popülist amaçlar açısından incelemeyi hedeflemektedir. Bu özellikle gücü elinde bulunduran iktidar partilerinin can simidi durumundadır. Bu kapsamda Maraş yerel basının iki ana gazetesini oluşturan Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası gazetelerinin siyasetin son derece hırçın ve popülist olarak yürütüldüğü bir dönemde bahsi geçen simgeleri nasıl kullandıkları yerel basın perspektifinde incelenecektir. Bu nedenle öncelikle iktidar ve kitle iletişim araçları ilişkisi ele alınarak medyanın kamuoyu oluşturma gücü temelinde siyaset ve medya ilişkisi incelenecektir.

Siyaset ve İdeoloji Bağlamında Kitle İletişim Araçları ve Siyasal İktidar

Devletin siyasi iktidar yetkesinde bir erk olarak kullanımı, güç ilkesi ve gücün uygulanması ile ilgilidir. Egemen devlet bu iki form üzerine kuruludur.¹¹ Siyasal iktidarın bugünkü anlamda en net ve kapsamlı kullanıcısı konumunda bulunan devletler de demokratik ya da antidemokratik hangi sisteme sahip olduğu fark etmeksizin bu erki siyasi figürlere devrederek toplumsal kontrolü sağlamaya çalışırlar. Siyasal erkin ve bunu kullanmakla sembolize edilen iktidar güçlerinin aldıkları karar ya da yapacakları işin kitlelerce kabul görmesi ise iktidarın devamlılığı ve sağlamlığı açısından önem taşımaktadır. Otoriter, totaliter ya da demokratik hangi rejime sahip olursa olsun her siyasi iktidar toplumsal rızayı ve kabulü sağlayarak meşruiyetlerini güçlendirir. İktidar, meşruiyetini sağlarken kendine kimlik ve değer yaratan toplumu baz almak durumunda kalır.¹² Çünkü *'siyasi iktidar, onu besleyen diğer toplumsal iktidarlardan bağımsız değildir. En güçlü siyasi iktidar bile, kendisine tâbi olan topluluğun değerleri, kabulleri, eğilimleri ve önceliklerini dışarda bırakamaz.'*¹³

Siyasal iktidarlara toplumu, iç ve dış kamuoyu açısından belirli bir meşruiyet oluşturmak için dikkate almak durumunda kalırken bir yandan da kendi ideoloji ve dünya görüşünü belli araçlar yoluyla topluma sunmayı hedeflerler. Keza her siyasi hareket belli bir görüş ya da ideolojik fikirler paketine sahip olarak yola çıkar. Bu kapsamda iktidarı kullanan siyasi güç, sahip olduğu ideolojik öğretiler bütününe halkına takdim etmeyi amaçlar. Bu ideolojik paket, sistemin niteliğine göre üç yol ile topluma sunulur. Ya şiddet yoluyla zor kullanarak ya satın alarak ya da ikna ve kabule dayalı bir rıza anlayışına yer vererek. Otoriter veya totaliter rejimlerde farklılık göstermekle beraber özellikle 20. yy'ın ortaya çıkardığı teknik ve yapısal değişimler, iktidar sahiplerini

¹¹ Cemal Bali Akal, *Sivil Toplumun Tanrısı*, Afa Yayınları, İstanbul, 1990, s. 71.

¹² Emine Yavaşgel, *Siyasal İletişim*, s. 136-137.

¹³ Ünal Şentürk, "Toplumsal Alanın İktidar Devriyeleri", *Doğu Batı Düşünce Dergisi Kitle ve İktidar*, Yıl: 17, Sayı: 69, Mayıs-Haziran- Temmuz 2014, s. 128.

kitlelerin rızasını ya da kamuoyunun onayını almaya itmiştir. İktidar bunu yaparken öncelikle kendi fikir ve ideolojisine ters düşen görüşleri sür plase ederek yok etmeye çalışır. Daha sonra kendi fikir demetinin kabul görmesi ve yerleşmesini sağlar ve son olarak bu görüş ve fikirlerini herhangi bir fiili şiddete başvurmada ikna ve rıza yoluyla devam ettirme yolu gözetir.¹⁴

Kitlelerin belli bir fikir örgüsü etrafında telkin edilmesi ve harekete geçirilmesi ise Gustave Le Bon'a göre kitle psikolojisi ile ilgilidir. O, kitlenin siyasal gücün öne çıkardığı çoğu lider ya da önderin ileri sürdüğü fikir ya da akımlara çabucak riayet gösterebilmesini, kitlelerin çoğunluğa uyma ve fazla bir safdillikle çabuk inanma potansiyeline sahip olması ile ilişkilendirmektedir. Le Bon, kitlelerin duygusal ve ahlaki konularda da birey psikolojisinden farklı hareket ettiğini ifade etmektedir. Ona göre kitleler aynı anda kötülük yapabilme konusunda birlikte hareket edebilme yetisine sahip iken ahlaki değerler ve iyilik yönünde de hareket edebilmektedirler. Bilhassa kitlenin *şan, şeref, din ve vatan* duygularına hitap eden faaliyetler bu yönde bir harekete sebep olmaktadır.¹⁵ Kitleleri yönlendiren etmenler sadece kendi duyu ve beklentilerinden değil bu müsait yapıyı kullanmasını iyi bilen önderlerin strateji ve faaliyetlerinden de kaynaklanmaktadır. Le Bon'a göre önderler ya da bir hareketin liderleri, istedikleri fikir ve düşünceleri kitlelere sindirmek ve kabul ettirmek için üç metot kullanmaktadır. Bunlar *iddia, tekrar ve sirayet* metotlarıdır. Buna göre iddia; en emin ve en sade araçtır. İddia ne kadar sade ve kanıtlanması zor ise kitle üzerindeki etkisi de o denli büyük olmaktadır. Vurucu etkinin sağlanabilmesi içinde iddianın sürekli ve aynı kelimelerle *tekrar* edilmesi gerekmektedir. Tekrar edilen iddia, zamanla kitle tarafından kimin söylediği unutularak kabullenilmektedir. Le Bon, bu andan itibaren *sirayetin* devreye girdiğini belirtmektedir. Ona göre düşünce, fikirler, inançlar en az mikroplar kadar hızlı bir şekilde kitle içinde sirayet eder ve yayılır.¹⁶ Neuman, *Suskunluk Sarmalı* teorisi de bir görüşün toplumda ne kadar geçerli olduğunu saptanmasında kitle iletişim araçlarının bir ölçüt olarak kullanılabileceğini ifade etmektedir. Birey eğer dünya görüşü bu araçlarda yeterince yer almıyorsa kendi görüşünün kabul görmediği fikrine kapılmaktadır. Neumann'a göre böylece fikrini belirtmekten kaçınan, toplumdan dışlanma korkusu yaşayan insanlar, suskunluk içinde yaşamaya devam etmektedirler.¹⁷

¹⁴ Cengiz Anık, *Siyasal İkna*, Vadi yayınları, Ankara, 2000, s. 33.

¹⁵ Gustave Le Bon, *Kitleler Psikolojisi*, Hayat Yayınları, İstanbul, 1997, s. 36; 51.

¹⁶ Le Bon, *a.g.e.*, s. 112-113.

¹⁷ Elisabeth Noelle Neuman, *Kamuoyu-Suskunluk Sarmalının Keşfi*, Çev. Murat Özkök, Dost Kitabevi, Ankara, 1998, s. 45; 179. Hayati Avcı Boz, *Kitle İletişim Araçları ve Suskunluk Sarmalı*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32(1), s. 42-43.

Louis Althusser ise devlet iktidarını eline geçiren siyasal gücün kendi fikir ve görüşlerini ya baskı aygıtlarını kullanarak ya da ideoloji aygıtlarını devreye sokarak topluma yansıtabildiğini ifade etmektedir. Althusser'e göre baskı unsurları zor kullanılarak hükümet, yönetim, ordu, polis, mahkeme ve hapishaneler aracılığıyla uygulanabilirken; devletin ideoloji aygıtları ise çok daha fazla kanaldan ve bir ideoloji aracılığı ile zor kullanmadan uygulanmaktadır. Dini yollar, eğitim-öğretim yolu, aile aracılığı, hukuki, siyasal, sendikal, kültürel araçlar ideolojik aygıtlar olarak tanımlanmaktadır. Althusser'e göre hiçbir sınıf ya da parti bu *DİA* diye nitelendirilen devletin ideolojik aygıtları içinde ya da üzerinde bir hâkimiyet kurmadan devlet iktidarını sürekli olarak elinde tutamaz. Althusser'in *DİA* olarak nitelendirdiği ideolojik aygıtlardan biri de haberleşme ve iletişim araçlarının işe koşulmasıdır.¹⁸

Siyasal iktidarın kendi fikir ve ideoloji paketini yayma gerekçeleri kadar onları hangi yöntemleri kullanarak yaydıkları da önem taşır. Bunun en önemli yöntemlerinden biri kitle iletişim araçlarının kullanımıdır. Kitle iletişim araçları aracılığıyla toplum bilinç ve algılarında gerekli değişimi sağlamak amacıyla bazı teknikler devreye sokulur. Chomsky'ye göre iktidar medya aracılığıyla *gündemi yönlendirme ve belirleme* amacını taşır ve kamusal tartışmanın çerçevesini istediği yönde belirler. Diğer bir teknik *bunalımı yaygınlaştırma* parolasıyla kitle üzerinde kolektif bir bunalım psikolojisi yaratarak kitlenin belirlenen tedbirler kapsamında hareket etmesinin sağlanmasıdır. *Siyasetsizleştirme-Kayıtsızlaştırma* yöntemi ise medya aracılığıyla kitle ve bireyin kamusal olaylara tepkisiz hale getirilmesi ve politik olaylar karşısında inisiyatifsiz kılınmasıdır. Kitle iletişim araçları aracılığıyla yapılan diğer bir iktidar eylemi *bilginin yok edilmesi* yoluyla bilgisizleştirici haberlere yer verilmesi ve toplumun siyasal konulardan habersiz hale getirilmesidir. *Normalleştirme* eğilimi ile birey her şeyin kaderden kaynaklandığına inandırılır; *Umut geliştirme ya da kırma* ile birey yapmayı istemediği şeyi yapmaya ikna edilir ve sonucunun iyi olacağı söylemiyle eylem sevdinir; *Alternatifsizleştirme* yöntemiyle iktidar, statükonun korunması amacıyla alternatif bütün yapıları yok eder ve toplumu bir alternatif olmadığına inandırır; son olarak *sivil itaatsizliği kırma* eğilimi ile de iletişim araçları aracılığıyla itaatsizlik ve protesto girişimlerine katılanlar *kötü ve kızgın* yapılar olarak gösterilir ve bu yolla durum toplum vicdanına havale edilir.¹⁹

Kitle iletişim araçlarının '*belirli siyasal amaçlar için işe koşulduğu, belli ideolojik amaçlarını, toplumda belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara*

¹⁸ Louis Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, iletişim yayınları, 1994, s. 31-33.

¹⁹ Yasemin Giritli İnceoğlu; "Medya-İktidar ilişkilerinin Tarihsel Gelişimi", İstanbul - BİA Haber Merkezi 28 Ekim 2006, Cumartesi 00:00, <https://m.bianet.org/bianet/medya/86980-medya-iktidar-iliskilerinin-tarihsel-gelistimi>.

*kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere siyasal aktörler tarafından çeşitli iletişim tür ve tekniklerinin kullanılması ile yapılan iletişim’ olarak tanımlanan siyasal iletişimle oldukça yakın bir bağı söz konusudur.²⁰ Ortaya çıkış amacıyla kamuoyu oluşturma ve halka hizmet etmek medyanın asıl etkinliğini ortaya koymaktadır. Medya ve siyaset arasındaki ilişkide medya, kitle ile iktidar arasında bir nevi siyasetin sözcülüğü görevini üstlenir. Medya, bu ilişkide siyasetin dilini halka uyarlamakla görevlidir. Demokratik rejimlerde devlet gücü üzerinde etkisi olduğu belirtilen ve dördüncü kuvvet²¹ olarak tanımlanan medya, siyaset-toplum ilişkisinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu durumda hem siyasetçilere hem de siyasilerin kitesine hitap eden ideolojik süzgeçlerden geçen bilgi, giderek önem kazanır. Medya ise hem süzgecin kendisi olması nedeniyle hem de o iki unsur açısından özel bir önem taşınması nedeniyle dördüncü güç olarak değerlendirilmiştir.²² Demokratik rejimlerde kitle iletişim araçları, demokrasinin korunması ve yaygınlaştırılmasının bir aracı olarak görülmekte ve adeta medya, halk adına siyasal bir denetleyici rolünde kamu gözcüsü misyonunu yerine getirmektedir.²³ Bununla birlikte medyadan beklenen diğer işlev farklı görüş ve düşüncelere yer vererek serbest düşünce pazarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak böyle bir başarı serbest medya anlayışı ile söz konusu olabilmekte yani medyanın belirli çıkar ve baskı odaklarının, ya da ticari güçlerinin hegemonyasına girmemesi gerekmektedir.²⁴ *Bilmek hakkımızdır* sloganı²⁵ bağımsız medya gücünü ifade ederken çoğu zaman bu medya gücü belirli iktidar ya da muhalif odaklarının tesiri altında kalmaya aday olmuştur. Dolayısıyla etkilenen ve etkileyen bir medyanın varlığından bahsetmek daha doğru olacaktır. Bu yaklaşıma paralel olarak dördüncü güç olan medyayı siyasetten bağımsız ve tamamen tarafsız bir yapı içinde kabul etmek medyanın denetleme görevini bağımsız yapabilmesi gibi bir ütopyayı kabul etmekle eşdeğerdir. Oysa ki çoğulcu demokratik yapıların sağladığı doğal sonuç, medya ve siyasetin iç içe geçmişliği ve bunun ortaya çıkardığı taraflı olma durumudur.²⁶*

²⁰ Aysel Aziz, *Siyasette Etkili İletişim Teknikleri*, Başlık Yayın Grubu, İstanbul, 2011, s. 19.

²¹ Belirtilen diğer üç güç, yasama, yürütme ve yargı kanallarından oluşmaktadır.

²² Ferhat Kentel, “Demokrasi, Kamuoyu ve Siyasal İletişime Dair”, *Birikim*, Ekim 1991, Sayı: 30, s. 4.

²³ Ruhdan Uzun, *İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kırkinci Yıl Kitaplığı No:2, Ankara, 2007, s. 26.

²⁴ Nejdett Atabek, “Kamuoyu, Medya ve Demokrasi”, *Kurgu Dergisi*, Sayı: 19, 2002, s. 231.

²⁵ Adolf A. Berle, *İktidar*, Tur Yayınları, İstanbul, 1980, s. 354.

²⁶ Ayşe İnal, “Medya, Dil ve İktidar Sorunu: İletişim Çalışmalarında Medya ve Siyaset İlişkisini Nasıl Tartışmalıyız?”, *İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 99/3, Yaz, s. 20-21.

Medya ve siyaset ilişkileri sanılanın aksine sadece ekonomik bağlantılar ve ekonomik gerekçelerle değil aynı zamanda ideolojik benzerliklerden oluşan bir yakınlık içinde de bulunurlar.²⁷ Medyanın bilhassa bulunduğumuz yüzyılda bir siyasal meşruiyet aracı olarak ön plana çıkması ve hitap edilen toplum üzerinde uyarıcı ve yönlendirici bir yön barındırması medyayı siyasetin içine daha da sokmuştur. Siyasetin içine girmiş medya, genel çoğunlukla siyasi mekanizma ile bir anlaşma içinde bulunduğu iktidarın ideolojik ya da siyasi amaçlarına hizmet etmeye başlamıştır.²⁸ Bu kapsamda kimi medyanın siyaset elinde ideolojik olarak kullanıldığını öngören eleştirel yaklaşımlar, kimi ise medyanın toplumun kültür ve beklentilerine göre halkı eğitici ve bilgilendirici yönünü öne çıkaran liberal çoğulcu yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Eleştirel yaklaşıma göre iktidarlar, medyayı statükoyu korumak ve hep bir amaca hizmet etmek gayesiyle kullanır. Medya, toplumun değil iktidarın çıkarını öne alır.²⁹ Keza medya, topluma ve devlete egemen ayrıcalıklı grupların ekonomik, toplumsal ve siyasal gündemlerini halka aşılama ve bunları savunmakla görevlidir.³⁰ Medyanın (Combs'un basın olarak tanımladığı) gündem oluşturma gücüne dair yapılabilecek en doğru yorum “*medyanın insanlara ne düşünceleri gerektiğini söyleme konusunda başarılı olamadığı ancak okuyuculara ne hakkında düşünceleri gerektiği konusunda oldukça başarılı*” olduğudur.³¹ Medya üzerindeki siyaset baskısının yanı sıra çeşitli kanallardan gelecek ekonomik baskılar, yeraltı dünyasından gelebilecek can baskıları, manipülasyon, okur baskısı, işletme çıkarları, yayın çizgisi dışına kaymaktan kaynaklanan baskılar ve kişisel baskılar gibi çeşitli müdahalelerde söz konusudur.³²

Türkiye’de Çok Partili Hayat ve Basın-İktidar-Muhalefet ilişkileri

İktidar-muhalefet partilerinin ortaya çıktığı çok partili dönemde siyaset-medya ilişkileri de ciddi bir sınav vermiştir. Siyaset ve medya ilişkilerinde genellikle siyasal erk sahipleri -ki genelde iktidar yetkisi elinde bulunan iktidar

²⁷ Yavaşgel, *a.g.m.*, s. 30.

²⁸ Zülfikar Damlapınar, “Medya ve Siyasete Güvenirlik: ‘Medya Siyasetinin Toplumsal Algılanmasına Bağlı Faktörler’”, *Medya ve Siyaset*, Ed. Zülfikar Damlapınar, Eğitim Kitabevi, Konya, 2008, s. 187; 191.

²⁹ Wright Mills; İktidar Seçkinleri, (Çev. Ünsal Oskay), Ankara, Bilgi Yayınevi, 1974, s. 16.

³⁰ Noam Chomsky-Edward S. Herman-David Peterson-Justin Podor, *Medyanın Kamuoyu İmalatı* medyanın Tekelleşmesi Kitlelerin Yönlendirilişi ve Zorunlu İtaat, Çiviyazıları Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 137.

³¹ Trenaman ve McQuail’den akt. Mc Combs-Donald Shaw; “Kitle İletişim Araçlarının Gündem Oluşturma İşlevi”, İletişim, (Çev. Abdülrezzak Altun), Sayı:1-2, *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Ankara,1994, s. 260.

³² Umur Talu, *Dipsiz Medya*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 35.

partileridir- medyaya basını ya eleştirme, yok sayma, kapatma, sıkıştırma, cezalandırma ile ya da kendi gazetelerini kurmak veya kendilerine destek veren gazete ve gazetecileri ödüllendirmek yöntemleriyle alan açmış ya da kapamışlardır. Yani genel olarak gazetelerin eğilimi siyasal erke ve bu erkin kaydığı alana göre değişmiştir.³³ Bu aslında Türkiyede basın ve medyanın hep devlet güdümünde ve hizmetinde hareket etmesiyle ilişkilendirilebilecek bir durumdur.³⁴

Türkiye’de çok partili hayata geçiş ve iktidar adayları arasında başlayan mücadelenin medyanın bir propaganda aracı olarak kullanılarak ilerlememesi mümkün değildi. Bu amaçla gerek iktidara gelen gerek muhalefette kalan partilerin hemen tek söylemi özgür basının inşa edilmesi üzerine kurulmuştu. Ancak yine aynı kanatlar tarafından adeta bu cümleye bir şerh düşülmüş ve bu özgürlüğün *zararlı olacak ve uygunsuz şekilde kullanılmaması* detayı belirtilmiştir.³⁵ Zararlı ve uygunsuz kavramlarının neye ve hangi amaca yönelik kullanıldığı ise iktidar ve muhalefet odaklarının kendi meşruiyet ve ideolojik sınırları ile ilişkilendirilmiştir. Nitekim DP, iktidara gelmesinin hemen ardından ortamın sunduğu özgürlük atmosferi içinde basına nefes aldırان hamleler yapmaya başlamıştır. DP, ilk hükümet programında basın özgürlüğüne vurgu yapmış ancak basın hürriyetinin hakaret hürriyeti olarak kullanılamayacağı uyarısını yapmaktan da kendini alamamıştır.³⁶ DP, iktidarına giden yıllarda basının önemli bir çoğunluğu bu özgür söylemli yeni partiye kaymış ve destek vermiştir. Keza basın, Menderes’i geleceğin lideri olarak görmekte ve yaşanan sıkıntılardan yeni bir parti ile kurtulabileceğini düşünmekteydi. Hatta yaratılan bu etki altında CHP’li gazeteler bünyesinde çalışan birçok gazetecinin de aslında DP yanlısı olduğu vurgulanıyordu.³⁷ Bu nedenle DP ile ilgili haberler genelde manşetten ve ilk sayfadan verilmekteydi. CHP iktidarının son yıllarında basın muhalefeti atağa geçmiş ve DP yanlısı bir politika gütmüştür. DP ise bu durumdan faydalanmayı bilmiştir. Keza baskıcı olarak nitelenen bu dönem politikasında DP’nin en önemli argümanı *demokrasi* kavramı olmuştur.³⁸ DP iktidara gelir gelmez ise 1950 yılında kabul ettiği *Basın Kanunu* ile tek partili

³³ Naci Bostancı, *Siyaset ve Medya Alacakaranlığın İki Atlısı*, Özgür Yayınları, İstanbul, 2011, s. 128-129.

³⁴ Nurettin Güz, “Türkiye’de Medya ve Siyasi Partiler”, *Düşünce Dünyasında Türkiz ve Düşünce ve Siyaset Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 8, Mart-Nisan 2011, s. 79-80.

³⁵ Orhan Koloğlu, *Türk Basını Kuvayi Milliye’den Günümüze (70. Yılında Cumhuriyet Basını)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, s. 99.

³⁶ Ayşe Elif Emre Kaya, ‘Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkileri’, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1.39, 2010, s. 94.

³⁷ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s. 177.

³⁸ Cem Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Yordam Kitap, İstanbul, 2014, s. 76.

yılların güdümlü basın yönetimine son vermiş ve liberal kararlarla dolu bir kanun kabul etmiştir. 5680 sayılı bu kanun ile artık gazete çıkarmak için izne gerek kalmıyor sadece bildirim yapmak kâfi oluyordu. Ayrıca gazete sahipleri yazılan yazılardan dolayı sorumluluk taşımıyorlardı.³⁹ Öte yandan Menderes, basının gücünün farkında bir siyasetçi olarak onlarla iyi geçinmenin gereğini kavramıştı. İktidarının ilk yıllarında bütün gazete sahip ve yazarları ile iş birliği toplantıları düzenleyerek onların gönlünü hoş tutmak istemiştir.⁴⁰

Çok partili hayata geçişle beraber yayın hayatında daha önce hiç olmadığı kadar farklı görüşte gazete ve dergi yayınlanmaya başlamıştır. 1947 yılında sıkıyönetimin kaldırılmasıyla beraber basın tam anlamıyla iktidar ve muhalefet arasında bölünmüştür. Bu minvalde basının ve kitle iletişiminin önemini kavrayan DP, daha kurulma aşamalarında iken görüşlerini ifade edecek bir dergi çıkarma amacına yönelmişti.⁴¹ CHP, *Ulus Gazetesi* etrafındaki örgütlenmesini gazeteyi ulus devleti Kemalist ilkelere göre biçimlendirmek için kullanmıştır. DP ise kuruluş aşamasında *Kuvvet Gazetesi* etrafında örgütlenmeye başlamıştı. Ancak gazete aynı yıl, aşırı muhalefet yaptığı gerekçesiyle CHP tarafından kapatılmıştır.⁴² Daha sonra 1949'da başyazarlığını Mümtaz Faik Fenik'in üstlendiği *Zafer Gazetesi* Demokrat Parti'nin yayın organı olarak kurulmuştur.⁴³ 1957 yılına kadar DP yanlısı bir politika gözeten gazetelerden bir diğeri de *Vatan Gazetesi*'dir. 1945 yılından sonra CHP karşıtı yayınları ile dikkat çekmiştir.⁴⁴

DP'nin basınla ilk yıllardaki bu olumlu iletişimi zamanla iktidarın verdiği güçle beraber farklılaşmaya başlamıştır. DP'de tıpkı tek parti döneminde olduğu gibi zamanla muhalif yayınlara karşı tepki göstermeye başlamış, ilk zamanlar aba altından gösterdiği sopa ile basın üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. Bu tavır değişikliğindeki en önemli etken şüphesiz ekonomik hayatın toplumun istediği şekilde gelişime gösterememesi ve ortaya çıkan yolsuzlukların basın tarafından deşifre edilmeye başlanmasıydı. DP'ye ve özellikle Menderes'e göre basına yapılan bu kadar yardım ve dostluğa rağmen gazetelerin bu tür zararlı

³⁹ *Resmi Gazete*, Basın Kanunu, Sayı: 7564, Tarih: 24.07.1950, s. 18809; Topuz, a.g.e., s. 179; Kabacalı, a.g.e., s. 230; Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix, Ankara, 2004, s. 284.

⁴⁰ Topuz, a.g.e., s. 180.

⁴¹ Zekeriya Sertel, *Hatırladıklarım*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001, s. 170; 227.

⁴² Fuat Süreyya Oral, *Türk Basın Tarihi 1919-1965 Cumhuriyet Dönemi*, Oral Yayınları, Ankara, 1968, s. 151.

⁴³ Gevgilli, a.g.e., s. 220; Oral, a.g.e., s. 154.

⁴⁴ Oral, a.g.e., s. 145; Bkz. Ahmed Emin Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim* Cilt: 3 (1922-1944), Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970.

yayınları yer vermesi anlamsızdı.⁴⁵ Yine iktidarının ilk yıllarının aksine şiddetli basın muhalefeti karşısında basına baskı giderek artmış, 287 gazeteci mahkûm edilirken 2300 basın davası açılmıştır. Hatta cumhuriyet tarihinde ilk defa bir gazeteciye Ahmed Emin Yalman'a Hüseyin Üzmez tarafından bir suikast girişiminde dahi bulunulmuştur.⁴⁶ Hüseyin Cahit Yalçın'ın hapsedilmesi ise geniş yankı uyandırmıştır.⁴⁷ DP devlet gücünün sunduğu bütün olanakları kullanarak muhalif basını köşeye sıkıştırmaya çalışıyordu. DP iktidarı gazetelerin önemli geçim kaynaklarından olan resmi ilanların dağıtılması konusunda kendi yandaş gazetelerini öne alırken, muhalif gazeteleri bu gelirden mahrum bırakmak istemiş kısa süre sonra da gazetelerin basımı için kâğıt alımında fahiş rakamlara giderek bu gazeteleri zor durumda bırakmak istemiştir. Hıfzı Topuz'a göre bu dönemde yandaş ve besleme basın olarak nitelenen DP yanlısı *Zafer*, *Yeni Asır* ve *Havadis Gazeteleri* tiraj ve abone sayıları göz önüne alınmaksızın ilan desteğiyle şahlandırılıyordu.⁴⁸

DP, *Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun* ile basına yayınlarında namus, şeref ve haysiyete tecavüz edilmesi kin içeren yayın yapılması ve rıza alınmadan aile ve özel hayatın deşifre edilecek şekilde zarar verilmesi durumunda ağır ceza gerektiren yeni bir kanun düzenlemesine gitmiştir. Ayrıca bu kanunla gazetecilerin *ispat hakkı* elinden alınmıştır. Buna göre gazeteci yayımladığı yazıdan dolayı hakkında dava açılırsa haber konusu durumu ispat etmeye davet ediliyordu. Bu yasa adeta parti içinde yeni fırtınaya sebep olmuştur.⁴⁹ Bu kapsamda iktidarın bu defa kullandığı temel argüman ise *vatandaşın şeref ve haysiyeti* söylemi oluyordu.⁵⁰

Muhalif basının DP iktidarının yaptığı yolsuzluk, vurgun, kara borsa faaliyetlerini ardı sıra gündeme taşımaya başlaması Menderes'i gazete patronları ile münasebetini sıkı tutmaya itmiştir. Ancak gazete patronları dahi gelişen olaylara engel olamamaya başlamıştır.⁵¹ Belli ki gazeteler iktidarın ve ticari odakların güdümünden çıkmaya yüz tutmuştur. DP'nin bu gazete patronları ile yakınlığına paralel olarak toplumda iktidar ile yakın ilişkide bulunmak veya basın

⁴⁵ Mükerrrem Sarol, *Bilinmeyen Menderes Cilt: II*, Kervan Yayınları, İstanbul, 1983, s. 1003; Topuz, *a.g.e.*, s. 181.

⁴⁶ Koloğlu, *a.g.e.*, s. 102.

⁴⁷ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam (1950-1964)*, Cilt: 3, Remzi Kitabevi, 2011, s. 172; Topuz, *a.g.e.*, s. 193.

⁴⁸ Topuz, *a.g.e.*, s. 190; Kaya, *a.g.m.*, s. 99.

⁴⁹ Albayrak, *a.g.e.*, s. 277.

⁵⁰ *Resmî Gazete*, 6334 Sayılı Kanun, Sayı: 9327, No: 6732, Kabul Tarihi: 07.06.1956, s. 14506.

⁵¹ Topuz, *a.g.e.*, s. 182. Bu konuda bir açıklama yapan Kasım Gülek, korku ve panikle gazete sahip ve başyazarları ile toplantılar yaparak onlara yaptıkları çalışmaları anlatmaktadır. Bkz. *BCA*, 30.1.0.0.43.253.10, 12.08.1955.

gücü aracılığıyla ekonomik ve siyasi gücünü artırmak eğiliminde olan yeni bir gazeteci patron türevi de bu dönemde ortaya çıkmıştır. Toplumda güç ve itibar kazanmak isteyen armatörler, madenciler, borsacı ve sanayiciler basın patronluğu işine girmişler bir kısmı başarı kazanırken bir kısmı bu sektörden çekilmeyi tercih etmiştir.⁵²

DP'nin giderek artan basın baskısı doğal olarak muhalif gazetelerin yayınlarında da ters etki yaratıyordu. Küçük bir olaydan hareket eden haberler bilinçli olarak abartılıyor ve hatta bilinçli olarak kimi ayrıntılarda yanlış bilgiler konuyor ve DP çılgına çevriliyordu. Muhafif basına göre bu *öz varlığa girilen davranışlara karşı savunma niteliğini* taşımaktaydı.⁵³ Muhalefetin tek siyasi temsilcisi bulunan CHP'nin siyasi sözcülüğünü yapan ve dönemin hemen hemen tek muhalif ulusal basın unsuru olan Ulus Gazetesi bu aygıtlar aracılığıyla baskı altına alınıyordu. Öyle ki Ulus Gazete binası adeta CHP parti binası gibi kullanılıyor, CHP Merkez Yönetim Kurulu toplantıları parti merkezinde yapılacağı yerde gazete binasında gazetenin başyazarı Nihat Erim'in odasında yapılıyordu.⁵⁴ Aynı durumu *Zafer Gazetesi* ve DP iş birliğinde de görmek mümkündür. Keza gazete Ankara'da Agah Efendi'de satın aldığı Güney Matbaasına yerleşirken kısa süre sonrada üst katında DP genel merkezi yerleşmiştir.⁵⁵ Böylece basın, iktidar ve muhalefet odaklarının arka odası gibi çalışmaya ve her haberi bir siyasi savaş açar gibi yayına sunmakta ve siyaset ile basın arasında büyük bir ittifak kurulmaktadır.

İktidar kanadı, basının ağır muhalefetini, halkın oylarıyla iş başına gelmiş bir partinin toplumsal tabanına yani halkın bizzat kendisine karşı yapılmış bir saygısızlık olarak nitelendiriyordu.⁵⁶ Muhalefet basınına göre ise yayın yasağı adı altında olayların halka yansması engelleniyordu. Bunun için iktidar partisi yazılmasında sakınca gördüğü haber veya olaylar için savcılık aracılığıyla yayın yasağı koymaktadır.⁵⁷ Dönemi ele alan yayınlara göre DP, ağır muhalefet karşısında basına yönelik ikili bir politika uygulamaya başlamış ve uygulamaları ile *besleme basını* ortaya çıkarmıştır.⁵⁸ Bu minvalde iktidar-basın ilişkilerinin karşılıklı bir kollama seyrini aldığı görülmektedir. Ali Naci Karacan'ın kurmuş

⁵² Kaya, *a.g.m.*, s. 96.

⁵³ Cüneyt Arcayürek, *Cüneyt Arcayürek Açıklıyor-2, Yeni İktidar Yeni Dönem 1951-1954*, Bilgi Yayınları, İstanbul, 1985, s. 119.

⁵⁴ Arcayürek, *a.g.e.*, s. 110.

⁵⁵ Oral, *a.g.e.*, s. 154.

⁵⁶ Arcayürek, *a.g.e.*, s. 120.

⁵⁷ Metin Tokar, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 Demokrasiden Darbeye 1957-1960*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1991, s. 20.

⁵⁸ Oral, *a.g.e.*, s. 193.

olduğu *Milliyet Gazetesi* bizzat Menderes'in onay ve desteğiyle yayın hayatına başlamıştır. İlk zamanlar DP'ye hizmet ile amacına devam eden Karacan, Menderes'ten bina ve maddi yardım desteği almış karşılığında ise partiye desteğe davet edilmiştir. Benzer şekilde Menderes, *Güneş Matbaacılık* ve *Havadis Gazetelerinin* hisselerinin satın alınması sırasında DP adına banka kredi desteği sağlamıştır.⁵⁹

Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası Gazetelerinde İdeoloji ve Siyaset

İktidarın el değişiminden sonra en çok kullanılan siyasetin ve basının en çok kullandığı siyasi malzeme *mazi* ye yapılan atıflar olmuştur. Ulusal ve yerel basın tek parti döneminin uygulamaları ile DP dönemi uygulamalarının kıyaslamasını içeren yorumlar ve bu yorumlara verilen cevaplarla doludur. İkinci unsur yine mazi temelinden yola çıkılarak gündeme taşınan *din ve inanç hürriyetinin* uygulamalardaki sorgulamasıdır. Laiklik, Türkçe ezan olayı, çarşaf-peçe yasağı gibi uygulamalar yerel basının en önemli tartışma unsurları olmuştur. Son olarak toplumun sosyal tabanından hareketle siyasi bir argüman olarak kullanılan ve DP'nin politikalarıyla en çok üzerine eğildiği, oy kazandığı *köy ve köylü* sorunu popülist söylemler çerçevesinde gündeme taşınmıştır.

Laik Söylem ve Din ve İnanç Hürriyeti

Basın anlayışının köklü bir değişim geçirdiği ve çok partili hayatın yeni prensiplerine uyum göstermeye çalıştığı bu dönemde basının kudretinden bütün siyasi güçler önemli ölçüde faydalanmayı bilmişlerdir. Özellikle iktidar unsurunun basının gücünü muhalefetteyken anlamış olması iktidara geçer geçmez bu gücü etki altına almaya başlamasından anlaşılmaktadır. Her siyasi güç kendi ilke ve fikir yapısını dönemin en etkili iletişim gücü ve halkla temasın en öndeki temsilcileri ile gerçekleştirmiştir. Bu minvalde basın ideolojik bir değer aktarım gücü olarak kullanılmıştır. Örneğin DP iktidarında basına konu edinen gündem değişmeye başlamış siyasi ve ekonomik haberlerden ziyade önceki iktidarın aksine dini ve İslami değerlerin ön plana çıkarıldığı yeni bir yayın anlayışına geçilmiştir. Ulusal birçok gazete ve dergide Ramazan ayına özel ekler yayınlanırken peygamber ve İslam tarihini anlatan yayınlar çoğalmıştır.⁶⁰

Maraş'ta yerel basının iki ana temsilcisi olan yerel gazetelerde de bu ideolojik içerikli haberlere geniş mikyasta rastlanmaktadır. Çok partili hayatla birlikte artık muhalif kanada geçen CHP'nin Maraş'taki temsilcisi konumunda bulunan Halk Postası Gazetesi ismini ve ortaya çıkış gayesini *Halk için çıkar*

⁵⁹ Nuran Yıldız, 'Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın', *AÜ Siyasal Bilimle Fakültesi Dergisi*, Cilt: 51, Sayı: 01, 1996, s. 490.

⁶⁰ Kaya, a.g.m., s. 96.

halkın davasını savunur sloganı ile belirlemiştir. İlk yayınında ise yayın politikası ve yayınlanma amacını şu ifadelerle açıklamaktadır:

‘Halk Postası, Halk için çıkmaktadır. Halkın refahını, saadetini, iyiliğini en kutsal bir gaye bilerek yayın yapacaktır.

Halk Postası halkımızın menfaatlerini savunurken şehirli, köylü, zengin, fakir bütün vatandaşlar arasında birliği, ahengi, karşılıklı sevgiyi, daima kuvvetlendirmeye dikkat ederek, hiçbir zümre menfaati ve ayrılık gözetmeden çalışacaktır.

Halk Postası bu gayeler uğrunda çalışırken kanunlara bağlı, milletin ananelerine saygılı, millet ve memleket işlerine karşı duygulu olmayı asla unutmayacaktır. Halk Postası iktidarın iyi ve kötü icraatının milletin menfaatleri bakımından yorulmaz ve yılmaz bir gözetleyicisi olmayı başlıca vazifesi bilecektir.’⁶¹

Böylece toplum için toplumun bir gözetleyicisi olacağını öne süren gazete, iktidar yanlısı Demokrasiye Hizmet Gazetesi ile şiddetli bir basın çatışmasına girmiştir. Bu çatışma alanlarından en önemlisini kutsanan parti liderleri Atatürk-İnönü ve Menderes ile ilgili yapılan suçlama ve yorumlar ile laiklik ve inanç hürriyeti oluşturmuştur. İktidar gazetesi toplumun dini hassasiyetini sürekli olarak dillendirmek yoluyla mazi ile bir mukayese yapmakta ve bu mukayesesinin yanı sıra dini içerikli birçok yayın ve yazı ile topluma bu hassasiyeti dikkate alan bir gazete olunduğu imajı vermektedir. Demokrasiye Hizmet Gazetesi yayınlarında CHP’nin kurucu ve kurtarıcı parti olma misyonu ve Atatürk gibi bir önderi öne sürerek propaganda yaptığı iddiasında bulunmaktadır. DP yanlısı gazeteye göre CHP’liler sıkışınca Atatürk’ün kurduğu parti olduğunu öne sürmektedir. “*C.H.P bir parti değil ve hiçbir zaman olmamıştır*” başlıklı makalede CHP-Atatürk ilişkisi detaylı bir şekilde incelenmiş ve aslında Atatürk’ün partinin üstünde bir güç olduğu vurgusu öne çıkarılmıştır. Yazıda Mustafa Kemal’in partiye yüklediği görev şöyle anlatılmaktadır:

“TBMM hükümeti işini bitirerek dağılmıştı. Birinci ve ikinci gruplar da dağılmıştı. Ortada yalnız yeniden emniyet altına alınmış ve eskiyle kıyas kabul edilemeyecek nispette sağlam siyasi istiklal ve Mustafa Kemal vardır. Atatürk işte böyle bir anda memleketin her tarafını gezerek davasını izah etti ve bir parti kuracağını söyledi ve millettten itimada müstenit bir vekâlet istedi. Bu hareketten sonra ve bunu takip etmiş olan umumi seçimlerde Halk Partisinin karşında hiç kimse çıkmadı. Millet reylerini olduğu gibi yeni partiye verdi.

⁶¹ ‘Herşey Halk İçin..’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 3, 15.02.1954, , s. 1-2.

Bu yeni partinin vazifesi saltanatın ilga edilerek yerine cumhuriyetin ikame edildiğini ve hilafetin ilga edilerek yerine laik devletin getirildiğini kabul ve tasdik etmekten ibaretti. Öyle ki bu vazifelerini bitirdikten sonra hatta teşkil eylemekte olduğu meclisle birlikte tarihe karışabilirdi. Zaten bütün vaka yeni devleti yeni vasıfları ile birlikte kurmaya memur bir meclisin Atatürk'e verilmesinden ibaretti. Fakat böyle olmadı. Halk Partisi birkaç denemeden sonra hep yine tek parti olarak devam eden cumhuriyetin yegane partisini teşkil eylemekte devam etti.”⁶²

Böylece parti, halk düşüncesinden doğan ve halk için çalışan bir parti olmaktan ziyade devletin doğuşundaki şartların ortaya çıkardığı ve varlığını sadece Atatürk ile anlamlandıran bir parti olarak lanse edilmiştir. Yani CHP, görevi inkılâpları uygulamaktan öteye gitmeyen, dört yılda bir yapılan seçimlerde seçim teşkilatı olma görevinden başka bir şey yapmayan bir parti olarak tanımlanmaktaydı. Açıkça partinin Atatürk'ün amaçları için ortaya çıkan meşru bir görüntü sağlama misyonundan başka bir niteliği olmadığı belirtiliyordu. Hatta inkılâpları halka anlatma görevini iyi yapamadığı ve zaten inkılâpların halkça doğal olarak kabul gördüğü ifade edilmekteydi. Bu sıralarda basında öne çıkan İnönü ve Atatürk heykellerine yapılan saldırıların iktidar basınında genişçe yer alması ise Halk Postası tarafından şiddetle eleştiriliyor, saldırılara karşı DP'liler insafa çağırılıyor ve DP'nin halkı yatıştırması gerektiği ifade ediliyordu.⁶³ Ayrıca her fırsatta sözde Atatürk inkılâplarına sadık olduklarını belirten DP'nin bu inkılâplara taarruz edenlere kaşı tepki göstermediği ve hatta bilerek göz yumduğu ifade edilmiştir.⁶⁴ İktidara yöneltilen en büyük eleştiri halkın gücüne dayanılarak yapılan eleştirileri dikkate almamak özellikle aydın ve gazetecileri yok saymaktı. Bu kapsamda Halk Postası, DP'nin *vicdan hürriyeti* düşüncesi bahanesi ile Atatürk ve inkılâplara yönelen hakaretlere göz yumduğunu ve bu değerlerin halk gözünde küçük düşürüldüğünü ifade etmektedir.⁶⁵ Öte yandan iktidar partisi tarafından anayasanın cumhuriyetçi, laik ve inkılâpçılığı ifade eden temel maddelerine uyulmadığı hatta aksine hareket edildiği vatandaşın ağzından ifade ediliyordu. CHP hem partisinin ana ilkeleri hem anayasaya dâhil olmuş bu ilkelerinin halktan oy almak pahasına ihlal edildiğini ifade etmiştir. Öte yandan cumhuriyetin temel ilkesi olan demokrasi ile halkın seçimlerde ya kendine *zincir ve kelepçe* taktığı ya da aksini kabul ettiği belirtilerek laiklik ilkesinin ise çoğu

⁶² *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+759, 06.12.1953, s. 1; Hemen hemen aynı başlıklı bir köşe yazısı DP'nin yayın organı Zafer Gazetesinde “CHP Niçin Bir Parti Değildir?” ismiyle baş yazar Mümtaz Faik Fenik tarafından kaleme alınan bir yazıya yer verilmiştir. Bkz. Zafer Gazetesi, 06.09.1950, Yıl: 2, Sayı: 491.

⁶³ *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 17, 03.03.1954, s. 2.

⁶⁴ ‘Bu Nasıl Prensip’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 31, 19.03.1954, s. 1.

⁶⁵ ‘Huzura Çıkış’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 15, 01.03.1954, s. 1.

zaman DP tarafından dini duyguların köreltilmesi için *ifrat derecesinde* istismar edildiği anlatılmaktaydı. Ayrıca medeni yaşamın temelini oluşturan inkılâpçılığın ise kılık kıyafet ilkesinin değiştirilmesi isteği ile işlevsiz kılındığı ifade edilmiştir.⁶⁶ Başka bir yazıda ise DP iktidarı tarafından laiklik ilkesinin halka adeta *gâvurluk* olarak lanse edildiği belirtilmiştir.⁶⁷

Laiklik ilkesi etrafındaki basın çatışması oldukça dikkat çekicidir. Karşılıklı suçlamalar yine temelini maziden alan örneklemeler ile bütünleştiriliyordu. Şehrin kendi dinamiklerini de hedef alan ve bu çerçevede yapılan yayınlarda popülist ifadelerle halkın nabzı tutulmaya çalışılmıştır. Peçe ve çarşaf olayı iktidar ve muhalefet gazeteleri tarafından popülist amaçlarla en çok gündemi işgal eden konu olmuştur. CHP iktidarının tek parti döneminde peçe, çarşaf ve peçe-çarşaf kullananların bunları kamufle etmek amacıyla kullandıkları şemsiyenin yasak edildiği yıllar iktidar gazetesi tarafından Maraş kamuoyuna sürekli olarak sunulmuştur. Bu iddiaya karşı CHP'li Maraş milletvekilleri *peçeyi biz yırtmadık* ifadelerini kullanarak savunma yapmışlardır. Bu iddiaya tek partili dönemde CHP Maraş teşkilatlarından parti merkezine yazılan resmi yazılar ile kanıt gösterilerek cevap verilmiştir. Maraş'ta kadınların peçesinin sadece iki dönemde yırtıldığına atıf yapılan yazıda bunlardan ilkinin Milli Mücadele yıllarında Fransız işgali sırasında gerçekleştiği ikinci peçe yırtma eyleminin ise CHP'nin iktidar döneminde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Böylece topluma CHP'nin Fransız işgalcisi ile eş değer olduğu mesajı sunulmaktadır.⁶⁸ Gündem yaratan peçe-çarşaf haberine farklı içeriklerle farklı günlerde *tekraren* yer verilmiştir. Bu haberlerde peçesi sokak ortasında yırttırılan kadınların baygınlıklarından, çarşafı polis tarafından indirildiği için çocuk düşüren kadınlardan, mahalle bekçisi tarafından şemsiyesi kırılan kadınlardan bahsedilerek ajitasyon malzemesi olarak kullanılmıştır.⁶⁹ İktidar gazetesinin başka bir yayını ise Maraş Valisinin çarşaf ve şalvar konusundaki bir tebliğinin yanlış anlaşılması üzerinedir. Muhalif gazete tarafından gündeme taşınan tebliğde Atatürk ilkelerinin tahrif edildiği uyarısı yapılmaktadır. İktidar gazetesinin cevabi yorumu Atatürk üzerinden verilmektedir. Buna göre Atatürk'ün şalvar ve çarşaf konusunda bir yasak getirmediği belirtilmekte ve iktidar partisinin Atatürk'ü bilerek yanlış lanse ettiği ifade edilmektedir:

“Atatürk bir dahi idi. Atatürk kıyafet inkılabını yaparken, lüzum görseydi şalvar ve çarşafı da men eden bir kanun çıkaramaz mıydı? Yoksa bunu yapmayı unuttu mu zannediyorlar. İşte bu asıl Atatürk'ün yapmadığını

⁶⁶ ‘Cumhuriyete Sadakat’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 87, 26.05.1954, s. 1-2.

⁶⁷ ‘Partilerin Prensip Davaları’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 154, 21.08.1954, s. 2.

⁶⁸ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, Sayı: 34+864, 08.04.1954, s. 1.

⁶⁹ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, Sayı: 34+869, 13.04.1954, s. 1.

onun yaptıklarına dahil etmek Atatürk'ün ruhunu tazip eder. İşte o kimseler ki Atatürk inkılaplarının ne olduğunu anlamadıkları gibi maalesef Atatürk'ün dehasını, her hareketinin derin manasını da anlamamış Aziz başvekilimizin tabiriyle inkılap softalarıdır.”⁷⁰

Bu Nasıl Parti? başlıklı Halk Postası haberinde DP'ye halka inançlarını kullanarak yalan söylediği eleştirisi yapılmaktadır. Buna göre DP, peçe-çarşaf yasağını kaldırdıklarını bir gurur malzemesi olarak dilinden düşürmemektedir. Ancak DP'li lider ve partililerin kendi eş ve kızlarının peçesiz çarşafsız gezdikleri ise muhalif gazete tarafından halka hatırlatılmaktadır. Halk Partisi iktidara gelirse *kadınların peçe ve çarşaflarını çıkartacaklar* diye yapılan propagandaya karşın hiçbir vekilin eş ya da kızlarının buna uymadığı belirtiliyordu. Bu tezatlık içinde halka bir örnek sunuluyordu. Partinin Milli Eğitim bakanı Rıfıkı Salim Burçak ve Celal Bayar'ın katıldığı Kız Enstitüsünün moda defilesindeki fotoğraflarını yayımlayan gazete, Maraş DP milletvekillerinin kendi parti ileri gelenlerinin ilke ve prensiplerine aykırı davrandıklarını hatta parti programında yer alan laiklik ve inkılâpçılık ilkelerini de göz ardı ettikleri belirtilmiştir.⁷¹ Yine DP'nin kendi program ve tüzüğünde yer alan laik ilke ve değerlerin aksine hareket ettiğine dair başka bir haberde Maraş Milletvekili Abdullah Aytemiz'in halk arasında bir vaiz gibi dini vaazlar verdiği belirtilmektedir. Habere göre ocak toplantılarında sürekli olarak dinden bahseden Aytemiz, halka *camii ezherde talebeler yetiştirerek* onlara maaş bağlatacağı vaadini veriyor, öte yandan Kore Savaşının dinen caiz olduğu yönündeki fetvalarıyla halkın dini duygularını siyaset için kullandığı belirtiliyordu. Bu minvalde Menderes'in de Rum Patriğini ziyaret ederek yakın temas içinde bulunup patrikle sarılıp koklaşması Rumlardan gelecek oylar için yine dinin siyasete alet edilmesi olarak değerlendiriliyordu.⁷² Öte yandan dinsel değerlerin ön plana çıkarılması ile yapılan popülist haberlerden biri de DP Maraş Milletvekilinin şehirde yer alan müftülük binası ile bazı camilerin inşaa ve tamir edilmesi için ödenek sağlandığının beyan edilmesidir.⁷³

1957 seçimleri arifesinde yerel basında gündem yine din-siyaset ilişkisi üzerine kuruludur. Ulusal gazetelerde olduğu gibi yerel basında da karşılıklı suçlayıcı ibarelere yer verilmektedir. Bunlardan birinde dinin siyasete alet edildiği bir ortamda İnönü'ye bu konuda fikrini soran gazetecilere Paşa, *'üstümü arasanız birkaç tane Kur'an bulursunuz ama 30 yıllık politika hayatımda dini politikaya karıştırmadım karıştırmayacağım'* cevabını verir. Öte yandan Konya

⁷⁰ “Kervan Yürüyor ve Yürüyecektir”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1603, 08.09.1955, s. 1.

⁷¹ ‘Bu Nasıl Parti’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 55, 17.04.1954, s. 2.

⁷² ‘Bu Nasıl İktidar Partisi Böyle?’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 62, 26.04.1954, s. 1.

⁷³ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+634, 02.07.1953, s. 1.

Mevlana Müzesi ziyaretinde gazetecilere kendisiyle gelmemeleri uyarısını yapan İnönü'nün anısı anlatıldıktan sonra ülkenin Atatürk Döneminde İslam ülkelerinden daha fazla saygı gördüğü ifade edilmiştir.⁷⁴ Böylece muhalefet gazetesi de iktidara iktidarın silahlarını kullanarak yanıt vermektedir. Ancak bu yolla sadece iktidara değil hitap ettiği kitleyi ve Maraş kamuoyunu da CHP'nin aslında inanç ve dine karşı bir parti olmadığı mesajı sunulmaktadır. Gazetede vatandaşın ağzından yayınlanan diğer bir yazıda da yine DP tarafından dinin siyasete sürekli olarak alet edilmesi şiddetle eleştirmektedir. Bilhassa DP'nin seçim propagandalarında sürekli olarak '*biz size imanınızı iade ettik, minareye Arapça ezan koyduk, radyoya Kur'an koyduk, her hafta ölümlerinizin ruhuna mevlit okutuyoruz. Artık şalvarda giyer, çarşaf da örtünür, peçe de kullanabilirsiniz kimse karışmaz*' gibi cümlelerle halkı hassas değerleriyle etkilemeye çalıştığı ifade edilmektedir. Buna mukabil Maraş'ta ileri gelen bir din adamının Halk Partisinden adaylık koyması nedeniyle iktidar partisinden saf dışı edilmesinin nasıl açıklanacağı ve neye dayandırılacağı ise karşı bir soru olarak sorulmaktadır. Gazete nihai olarak adeta iktidar yolunun ancak din-siyaset ilişkisi yoluyla gerçekleşebileceğini kabul ediyor ve *iktidara ulaşan yolun peçe ve şalvardan geçtiğini* halka anlatıyordu.⁷⁵

Maraş'ta iktidarın temsilcisi konumunda olan Demokrasiye Hizmet Gazetesinde Ramazan haberleri,⁷⁶ Kadir Gecesi haberleri ve dini bilgi veren yayınlar⁷⁷ ve *Oruç ve Şartları, Hoca Diyor ki, Dinimizi Öğrenelim İbadet Nedir?* gibi bir çok dini içerikli yazının kaleme alındığı görülmektedir.⁷⁸ Halk Postası Gazetesinde ise bilhassa Ramazan aylarında dini içerikli haber ve yazıların yoğun olarak yer verildiği görülmektedir. Ayrıca yine dini içerikli Helsinki'de yapılacak büyük bir cami ve hükümetin 500'den fazla din adamının camilere imam, hatip, müezzin, kayyum kadrosu tayin edildiği haberine iktidar gazetesinde yer verilmiştir.⁷⁹ *Allaha Niçin İnaniyorum* başlıklı ve bu neviden yayınlarda ise topluma mesajlar sunulmuştur. Dış basından alıntı yapılarak yayınlanan bu yazıda dönemin yaygın ideolojisi olan komünist felsefe eleştiriliyordu. Yazıda inanç meselesi komünistler ve inananlar arasındaki bir yarış olarak lanse edilmiştir.⁸⁰ "*Din Aleytarı Komünist Taslağı Bir Vatan Haini Yakalandı*" başlığı ile İstanbul'da gerçekleşen bir olay anlatılıyor ve haberde *küstah vatan hainin* din ve peygamber aleyhine konuşmalarından dolayı vatandaşların linç teşebbüsüne

⁷⁴ Halk Postası, Yıl: 4, Sayı: 1128, 23.10.1957, s. 1.

⁷⁵ 'Basiret', Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 85, 24.05.1954, s. 1-2.

⁷⁶ Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+593, 14.05.1953, s. 1.

⁷⁷ Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+614, 09.06.1953, s. 1.

⁷⁸ Halk Postası, Yıl: 4, Sayı: 960-962, 02-04.04.1957, s. 1.

⁷⁹ Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+784, 03.01.1954, s. 1.

⁸⁰ Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+615, 10.06.1953, s. 1.

girdiği belirtiliyordu.⁸¹ Komünist propagandaya karşı halkın uyanık tutulmaya çalışıldığı yayınlarla özellikle komünizmin zararları anlatılıyor zaman zaman da komünist olay ve yorumlar CHP ile ilişkilendiriliyordu. Örneğin komünizm propagandası yaptığı iddia edilen CHP’li alt kademe idarecilerinin konuşmaları öne çıkarılırken bunlardan bir iddia şeklinde bahsedilmiştir.⁸²

İktidar gazetesinin başka bir yayınında *Komünizmde Aile Hayatı* başlıklı bir makaleye yer verilerek yine komünizmin zararları anlatılmıştır. Bir Sovyet ailesinin hayatından yola çıkılarak, Sovyet rejiminden dolayı aile içinde huzur ve mutluluğun kalmadığı, parti sevgi ve sadakatının aile içindeki sevgiden daha üstün tutulduğu belirtilmiştir. Aile içi jurnallerin ise aile hayatını bozduğu anlatılmıştır.⁸³ Başka bir habere de bu defa *Komünizm Dünyasında Yaşlıların Feci Durumu* başlığı ile yer verilmiştir. Makalede Sovyet sisteminde ekonomik olarak işlere engel olan ya da yeterli derecede çalışmayacak olan yaşlıların göz ardı edildiği ifade ediliyor ve sistemin zafiyetleri gözler önüne konuluyordu.⁸⁴ Muhalef basında da sayılı olmak kaydıyla komünizm haberlerine yer verildiği görülmektedir.

Köy ve Köylü Popülizmi

Popülizm, demokratik siyasetin bir semptomu olarak değerlendirilirken kavramın biçimsel demokrasiye bir tepki olarak ortaya çıktığından bahsedilmektedir. Halk için halkın taleplerini dile getirmek ve halk desteği sağlamak amacıyla ortaya çıktığı iddia edilen popülizmin en belirgin özellikleri; seçkinci-aydın aleyhtarı olması, siyasetçilere karşı güvensizlik, dinsel lehinde ve bilim karşıtı olmasıdır. Bu noktada seçkinci düşmanlığı özellikle halk yanında bulunmanın, halkın sağduyusuna hitap etmenin ve halkın dalkavukluğunu yapmanın halktan biri olduğunu göstermenin en önemli argümanı olarak kabul edilir.⁸⁵ Bu kapsamda popülist siyasetin stratejileri halk kimliği üzerine kurulu bir, biz ve öteki tanımlaması ile oluşturulur. Buna göre halkı yüceltme, halkla

⁸¹ “*Din Aleyhtarı Komünist Taslağı Bir Vatan Haini Yakalandı*”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+586, 05.05.1953, s. 1; İktidarın yayın organı Zafer Gazetesinin çeşitli sayılarında da komünizm içerikli haber ve yorumlara yer verilmiştir. Bkz. *Zafer Gazetesi*, 14.09.1950, 18.09.1950, 22.09.1950, Sayı: 500, 504, 508.

⁸² “*Komünizm Propagandası Yapan Bir C.H.P. İlçe Başkanı*”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+666, 12.08.1953, s. 1.

⁸³ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+622, 21.06.1953, s. 1.

⁸⁴ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+637, 09.07.1953, s. 1.

⁸⁵ Necmi Erdoğan, “*Demokratik Soldan Devrimci Yol’a: 1970’lerde Sol Popülizm Üzerine Notlar*” *Toplum ve Bilim*, (78), Erişim: 18.07.2020, 22:13.

özdeşleşme ve halka dayalı doğrudan demokrasi arzusunu dillendirme temel stratejileridir.⁸⁶

Popülist söylemin belirtildiği üzere seçkinci zihniyete karşın halkı temsil ettiği ve halktan olduğu vurgusu her zaman ön plana çıkarılmıştır. DP iktidarı kırsal-köylü kesimin dar gelirlinin yoksulun temsilcisi olduğu yönünde oldukça fazla söyleme sahip olmuştur. DP, iktidarının son yıllarında ülkede oluşan ekonomik darboğazdan dış borçlar sayesinde rahatlamaya çalışılırken bunun halka büyük bir ferahlık döneminin başlangıcı olduğunu anlatmıştır. Çeşitli yazılarla kara günlerin geride kaldığı, ürünlerin ucuzladığı, sabit gelirlinin refaha erdiği haberleri iktidar gazetelerinde yer almıştır.⁸⁷ Bu refah artımının en çok yansımalarının beklendiği kesimi köylü oluşturmaktaydı. Türk siyasal hayatının en vurucu söylemleri hep bu kesim üzerinden siyaset malzemesi olarak sunula gelmiştir. İdeolojik ve sınıfsal bir değerlendirme ve sahiplenmeden çok popülist çağrışımlar içinde kullanılan köylü söylemi, çok partili hayatın siyaset dilinden düşmemiştir. Öyle ki bu söylem *Köylü Partisi* adıyla yeni bir siyasal hareketi dahi ortaya çıkarmıştır.

Köy ve köylünün siyasal gündem malzemesi halini almasında çok partili hayat şartları altında yine maziden seçilen ezik, aşağılanmış, hor görülmüş hatta bu dönemin iktidar basınında sıklıkla kullanılan ve CHP'nin *çarıklılar* olarak nitelendirdiği köylü imgesine yer verilir. Muhalefet partisi köylünün baş düşmanı ilan edilir ve DP'nin iktidar uygulamaları ile köylünün kalkındırılması işlenir. Anlaşılan o ki erken cumhuriyet döneminin en önemli değişim alanını inşa ettiği köylü projesi yeni iktidar odakları tarafından dikkate alınmamış ve bu hamleler başarısız gösterilmiştir. Köylünün yanı sıra DP yanlısı yayınlarda genel kanı Maraş'ta zengin ve elit kesimin CHP'li, fakir ve köylü kesimin DP'li olduğu yönündedir.⁸⁸ Bizzat Menderes'in bir konuşmasında *1930-1939 arasında millet sıkıntı içindeydi 4 köylü bir araya gelip bir paket sigarayı taksim ederlerdi* ifadeleri bu halkçı söyleme temas etmektedir.⁸⁹ Maraş yerel basınında da gazetelerin karşılıklı manipülasyon haberlerinde en ön sırayı köylü mevzusu teşkil etmiştir. Bilhassa tek parti döneminin yereldeki güç odakları konumunda bulunan *ağalık* yapısı ve bu yapının köylü üzerindeki tahakküm ve etkinliği, DP yanlısı gazete tarafından belirli aralıklarla işlenmiştir. Çok partili hayatın değişen şartlarında köylünün CHP ve ağalara olan bağlılığının kalktığı ifade edilen gazetede CHP'nin yerel dinamiklerle bağlantısı ve hala bu dinamikler üzerinden

⁸⁶ Detaylı bilgi için bk. Barış Yetkin, "Popülizmin Gölgesinde Siyaseti ve Siyasal İletişimi Anlamak", *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, Cilt:4, Sayı: 3, 2016, s. 70-78.

⁸⁷ Toker, *a.g.e.*, s. 146-147.

⁸⁸ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+843, 14.03.1954, s. 1.

⁸⁹ 'Nutuklar ve Hakikatler', *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 639, 16.03.1956, s. 1.

varlık göstermek isteğine dikkat çekilmiştir. Bu minvaldeki bir olay iktidar gazetesi tarafından propagandif bir dille ele alınmıştır. Maraş'ın Pazarcık ilçesinde yedi köye hâkim bulunan ve CHP iktidarı zamanında köylü üzerinde gücünü ve tahakkümünü iyice yerleştiren bir ağanın, hâkim olduğu bu köyleri Antep'e bağlamak isteğinin yer aldığı mazbatayı sunması iktidar gazetesi tarafından manipüle edilerek, CHP döneminin ağalık zihniyetiyle ilişkilendirmiştir. Bu köy ağasının yıllardan beri köylü üzerinde bir güç uyguladığı, köylüyü birçok şeyden mahrum ettiği ve bunları CHP'nin sağladığı devlet gücüne dayanarak yaptığı iddia edilmiştir. Gazeteye göre CHP kendi çıkarları için bölgeyi ve köylüyü ağanın eline terk etmiştir. DP iktidarının gelişi ile bu yerel güç parçalanmış, ağalık zihniyeti sona erdirilmiş ve parti, *devleti* bu köylere ceberut bir güç olarak değil yol, su, elektrik, memur olarak geri göndermiştir. Habere göre köylü artık gözü açılmış, kendi hakkını sorgulama gücünü ele almıştır. Yani DP iktidarı mazlum köylüye ses olmuştur.⁹⁰ İktidar partisi gazetesinde yer alan başka bir CHP'li *ağa* haberinde ise *Filo Ağa* adındaki bir köy ağasının sahip olduğu toprakların köylünün şikayetleri üzerine hazineye aktarılması ve köylü-ağa çatışmasını ortaya çıkarmıştır. Bu çatışmada roller DP-CHP olarak dağıtılmıştır. Gücün ve mazlunun yanında yer almakla eş tutulan çatışmada ağa, adamları ile köyü basmıştır. Gazeteye göre CHP'den güç alan bu ağa, DP'li köylüleri eski düzeni baz alarak baskı ve korku ile yıldırma istemiştir.⁹¹ Güçlü ağa ve zulüm gören köylü figürünün gösterildiği başka bir haberde ise oldukça dramatik bir şekilde yine köylünün CHP'li ağa zihniyetinden çektikleri işlenmiştir. Maraş Valisinin Göksun ziyareti sırasında köylülerle teması esnasında duyduğu ağa hikâyesi de CHP'nin iktidar döneminde hükümet memurlarına sırtını dayayarak köylüye yapılan ağa zulmü üzerinedir. İddiaya göre ağa, köylüden haraç almakta, tarlasına el koymaktadır. Ağanın bu zulümleri DP sayesinde sona ermiştir. Yazı dizisi *Valimiz, Vali Görmemiş Köylerde* başlığını taşımakta ve köylünün vali karşısındaki heyecanı anlatılmaktadır.⁹² Bu yazıda yeni valinin Maraş'ın uzak köylerine heyetiyle yaptığı geziden izlenimler aktarılırken köylünün ilk defa *vergi tahsildarları ve jandarma* dışında devlet adamı gördüğü, köylülerin coşku içinde olduğu anlatılıyor, köylünün *demek ki bizde insanmışız, bizimde kıymetimiz varmış* ifadeleri ile hisleri aktarılıyordu.⁹³ İktidar partisinin bu iddialarına Halk Postası tarafından verilen cevaplar, DP devrinde köy ve köylünün korunup kollandığı ve bu yönde birçok çalışmanın yapıldığı iddiasının boş olduğu tam tersine oy kaygısı ile ağalık rejiminin daha

⁹⁰ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+710, 09.10.1953, s. 1.

⁹¹ "C.H.P.'li Bir Ağanın Yeni Marifetleri", *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+855, 28.03.1954, s. 1.

⁹² *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1671-1672, 27-28.11.1956, s. 1.

⁹³ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1664, 13-28.11.1956, s. 1.

da güçlendirildiği yönündedir. Gazeteye göre DP tarafından çoğunluğu büyük sermaye sahibi olan bu ağalara özel teşebbüsü geliştirmek bahanesi ile fabrikalar kurdurulmuş, kredi ve döviz olanakları sağlanmış ve ağalar, köylünün oyları baz alınarak gözetilmiştir.⁹⁴

Köy ve köylü konusu yerel basında iktidar-muhalefet ilişkilerini belirleyen temel mevzuyla oluşturmaktaydı. Öyle ki söylemlerin inşa edildiği tarihsel çizgi yakın geçmişteki CHP tecrübesine dayandırılarak tez ya da antitez şeklinde üretiliyordu. Bu noktada gazeteler halktan kişiler ağızından ilettiklerini iddia ettikleri pasajlardan yola çıkarak bir nevi halkın nabzını bütün yerel medyaya yansıtma amacını güdüyorlardı. Köylünün mevcut sosyo-ekonomik yapısı da bu popülist söyleme bir alt yapı sunmaktaydı. Hayat pahalılığı en çok köylü sınıfı üzerinden yapılan yorumlara konu olmuştur. Anlaşılan o ki cumhuriyet döneminin köy ve köylü üzerindeki faaliyetlerinin ve ütöpik kalan hedeflerinin sahaya yansımamış olması iktidarın eline bir koz vermiştir. Köylüyü kalkındırma girişimlerinin başarısızlığı ve köylünün içinde bulunduğu acizyet sürekli olarak iktidar yanlısı basın tarafından kıyaslamalar içinde anlatılmıştır. Köylünün DP iktidarı döneminde ki hayat pahalılığından şikâyetleri adeta geçmişle kıyaslanarak hafifletiliyor, köylünün durumu *yakın mazidekinden kıyas kabul etmeyecek ölçüde müreffeh* olarak değerlendiriliyor, köylünün dün yiyemediği ürünleri bugün yiyebildiği ifade ediliyordu.⁹⁵ Köylü konusuna yer veren Halk Postası ise köylünün şimdi efendi olduğu yönündeki yorumlara sert eleştiriler getirmiştir. Köylerin okul, yol, su eksiklerinden bahseden gazete, DP'lilerin bölgeye ilgisizliklerini ifade ederken köylü için vergi kaldırmaktan başka hiçbir şey yapmadıklarını iddia etmektedir.⁹⁶ Öte yandan CHP'nin iktidar olması durumunda köylü için tasarladıkları CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in cümleleri ile ifade edilir. Gülek'in Adanalı zengin bir aileden geliyor olması ise ironik bir tesadüftür.⁹⁷ Gülek, *çok konuşmayan fakat çok bilen köylünün* ayağına nüfus, tapu, mahkeme işlerinin devlet olarak götürülmesi ve köylüye kredi tahsis edilmesi gerektiğini ifade eder. Ayrıca gazete bu sözlerin ardından Türk köylüsünün demokrasiyi benimsediği, haksızlık karşısında adaleti istediği ve bunu sonuna kadar savunacağı yönünde bir de mesaj vermektedir.⁹⁸ Buna mukabil iktidar gazetesinde köylere elektrik ulaştırılacağına⁹⁹, köylülere toprak

⁹⁴ 'Ağa Zihniyeti ve Menfaatleri', *Halk Postası*, Yıl: 4, Sayı: 1111, 02.10.1957, s. 1.

⁹⁵ "Pahalılığa Dair", *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+490, 10.01.1953, s. 1.

⁹⁶ 'Köylümüz Kalkındı', *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 47, 08.04.1954, s. 2.

⁹⁷ Sertel, *a.g.e.*, s. 259.

⁹⁸ 'Köylümüz İçin CHP'nin Düşündükleri', *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 756, 06.08.1956, s. 1.

⁹⁹ *Demokrasiye Hizmet*, Yıl: 5, Sayı: 34+1213, 01.06.1955, s. 1.

dağıtımına başlandığı¹⁰⁰, *Türk Köylüsü Nankör Değildir* başlığı ile yapılan hizmetlere karşılık köylülerden gelen mektuplara yer verilmiştir.¹⁰¹

DP yanlısı gazetede köylünün tek parti iktidarındaki portresi yine bizzat köylünün dilinden olduğu iddia edilen şiirlerle de çizilmiştir. *Köylünün CHP'ye haykırışı* başlığı ile yayınlanan uzunca bir şiir dikkat çekicidir. Bir kısmı aşağıya alınan şiirde köylünün adeta CHP'ye ver yansını ilan edilmektedir:

Rakamlar konuşur gelmiş te dile
Söylenip durursun hangi yüz ile
Tertemiz havayı verme fitile
Sözüne aldanmak artık nafiye
Çok şükür tanrıya çıktı Demokrat
Derdimiz dinlenir okuruz rahmet
CHP devrinde neydi ziraat
Satamaz haldeydik mahsul bir kile
Çarığım delikti çıplak tabanım
Sırtıma giydiğim yırtık mintanla
Tarlama sürerdim o kör sapanla
Traktör yüzünü görmezdik bile
Bugün evim dolu feyzü bereket
Allah'ta şahittir bu işe elbet
Dün ben bulamazken pantolon ceket
CHP benzerdi sömüren file
Köyümde ne...? ne suyum vardı
Yılların ardından saçım ağardı
'Nasılsın?' diyenim hep tahsildardı
Yetmez mi elinden çektiğim çile¹⁰²

...

Bu şiire benzer olarak muhalif gazete sütunlarında da *Köylüden Köylüye Mektup* başlığı ile bir şiir yayınlanmıştır. Bir kısmı aşağıya alınan şiirde DP uygulamaları ve köylüye yaklaşımı eleştirilmektedir:

Ben köylüyüm köylüyü benzettiler koyuna
Kıymet sana değildir kıymet senin oyuna
Bizim bu saflığımız israf oldu boyuna
Uyanın vatandaşlar şimdi fırsat bizdedir
Yazılmıyor hepsi uygunsuzluk dizdedir.

..

Para fabrikası mı yapıldı Ankara'ya

¹⁰⁰ *Demokrasiye Hizmet*, Yıl: 5, Sayı: 34+1055, 27.11.1955, s. 1.

¹⁰¹ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 6, No: 34+1317, 05.10.1955, s. 1.

¹⁰² Şiirin tamamı için bkz. *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+861, 04.04.1954; Yıl: 4, No: 34+863, 07.04.1954, s. 1.

Avuç avuç dağılır hısıma akrabaya
Eczanede ilaç yok inleyen fukaraya
Uyanın vatandaşlar şimdi fırsat bizdedir
Yazılmıyor hepsi uygunsuzluk dizdedir.
Marshall yardımı ile para yağdı vatana
Bu parayı yiyenler Allah'ından utana
Yağlı kara bulaştı yağlı tava tutana
Uyanın vatandaşlar şimdi fırsat bizdedir
Yazılmıyor hepsi uygunsuzluk dizdedir.
Veda et sandalyeler, masalar partisine
Katıl Lozan'ın fatihi Paşalar partisine
Son verelim diktatör yasalar partisine
Uyanın vatandaşlar şimdi fırsat bizdedir
Yazılmıyor hepsi uygunsuzluk dizdedir.¹⁰³

Şiirlerde görüleceği üzere DP kendi uygulamalarından ziyade CHP tecrübesinin başarısızlığı ve köylüde uyandırdığı infialden yola çıkan yorumlar yaparken, CHP'nin elindeki en önemli argüman geçmişin şanlı başarıları ve partinin bir vatan kurtardığı üzerinedir. Bunların yanında iktidar-muhalefet gazeteleri çatışmasında öne çıkarılan konulardan bir diğeri de partilerin köylere yaptıkları seçim gezileri ve bu geziler sırasında parti önderlerinin köylüden aldıkları tepkiler üzerinedir. Manipüle edilme olasılığı yüksek haberlerde köylünün bilhassa muhalefet partisine olan öfkesi abartılı bir dille anlatılmaktadır. İktidar yanlısı gazetede verilen bir haberde CHP'li parti liderlerinin parti teşkilatını yeniden faaliyete geçirmek üzere gittikleri bir köyde DP'li vatandaşlardan gördükleri tepki bu minvalde değerlendirilebilir. Gazete haberine göre CHP'li parti ileri gelenleri ziyaret ettikleri köylülere *DP iktidarından ne bekliyorsunuz?* sorusunu yöneltmiş bu soruya bir köylü tarafından verilen yanıt ise gazetenin beklentilerini oldukça karşılamıştır. Köylünün verdiği yanıt şöyledir: *“Sizin zamanınızda ne iyilik gördük? Şimdiki günümüze çok şükür? Demokrat Partiden çok iyilik gördük ve daha da göreceğiz. Sizin zamanınızda baldırı çıplaklar diye hor bakılan köylü, şimdi hepimiz efendi olduk. Dinimiz de hür bizde hür.”*¹⁰⁴ İfadelerin gazete haberinde yer alması hem köylünün hem DP'nin CHP'yi geçmişle yüzleştirme isteği babında değerlendirilmelidir. Yine başka bir haberde CHP'li parti idarecilerinin ve milletvekillerinin köyleri ziyaretinde köylüler tarafından soğuk karşılandığı,

¹⁰³ Şiirin tamamı için bkz. *Halk Postası*, Yıl: 4, Sayı: 1120, 12.10.1957, s. 2.

¹⁰⁴ “C.H.P. Köylerde Dağılan Ocaklarını Yeniden Kurmak İstiyor”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+488, 06.01.1953, s. 1.

köylünün geçmişini unutmadiğı gibi bir imge çizilmektedir.¹⁰⁵ Hatta iktidar yanlısı gazete haberine göre CHP Genel Kurul Üyesi bir köy ziyareti sırasında köylülerin “boşa köyümüze girmeyin bu köyde sizi dinleyecek kimse yok” cümleleri ile karşılanmış ve geri dönmüştür.¹⁰⁶ Bir başka örnek Pazarcık Örneğinde köyüne gelen CHP’lilerin DP aleyhinde söyledikleri sözlere bizzat köylünün şu sözlerle tepki gösterdiği yönündedir: “yalan söylüyorsunuz. DP bize arazi verdi, yol yaptırdı, su getirdi, okul yaptırdı, kooperatif için kredi sağladı. Sizin gününüzde ayağımıza giymeye çarık bulamazken Allahın keremine çok şükür çifte çifte çizme giyiyoruz.”¹⁰⁷ Böylece gazete köylü ağzından köylüye DP iktidarının yaptıklarının kısa bir hatırlatmasını sunmaktadır. Bu örneklerde de görüldüğü üzere iktidar gazetesine göre CHP, köylerde değişen zihniyeti ve köylünün değişimini görememekte ve hala köylünün eskisi gibi kendine mahkûm olduğunu düşünmektedir. Bu iddianın arkasındaki en temel güç CHP’nin hem *ağalık* hem de çoğunu ağaların oluşturduğu *muhtarlık* yapılarına hala bel bağlıyor olmasıdır. İktidar gazetesinin toplum önüne sunduğu verilere göre CHP köylerdeki bu değişimle ancak köy ziyaretleri sırasında karşılaşabilmektedir. Yani CHP hala sahaya inememiş ve hala köylünün kendine bağlı olduğunu düşünmektedir. DP ve CHP’li üyelerin kendi seçim bölgelerindeki köylerde kendilerine yapılan karşılama törenlerindeki farklılıkta bu iddiaya ortak edilmektedir. Keza DP’li temsilciler davul-zurna ve kurbanlarla karşılanırken, CHP’li üyeler köylüden yüz bulamamakta ve geri dönmektedir.¹⁰⁸

Yine ilginç bir haber hikayesi ise köylülerin dilinden DP’den istifa eden bir milletvekiline yazılan mektup içeriğindedir. Bu mektup, Maraş DP milletvekili, Selahattin Hüdayioğlu’nun partisinden istifa ederek Köylü Partisinde yer alması nedeniyle yazılmış, oldukça yoğun sitem içermektedir. Ancak yine gazete idaresi tarafından ajite edilen mektupta köylünün sitemlerine yer vermektedir. Seçim döneminde köylerini ziyaret eden Hüdayioğlu’nun *çamurlu araziden köylü sırtında taşınması* köylü tarafından milletvekiline hatırlatılmaktadır. Köylülere göre bu hareket, Hüdayioğlu’nun şahsı için değil parti yolunda hizmet veren bir partili olduğu için yapılmıştır. Ancak mektupta seçim sonrasında köylüye yüz vermeyen milletvekilinin şimdi yeni parti hem de köylü ismin taşıyan partiye mensup olması riyakarlıkla suçlanıyor, verilen oylar

¹⁰⁵ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+662, 07.08.1953, s. 1.

¹⁰⁶ “Komünizm Propagandası Yapan Bir C.H.P. İlçe Başkanı”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+666, 12.08.1953, s. 1.

¹⁰⁷ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+834, 09.03.1954, s. 1.

¹⁰⁸ “C.H.P. nin Malum Taktiği”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+698, 25.09.1953, s. 1.

açıkça helal edilmiyordu.¹⁰⁹ Halk Postası da köylü üzerinden yapılan popülist yorumlara cevabı aynı kozları kullanarak vermektedir. Halk Partili seçmen ağırlıklı olan Pazarcığın Evri Köyünde köylüler kredi taleplerine DP güdümündeki Ziraat Bankasından uzun süredir bir yanıt alamamıştır. Ancak seçim arifesinde DP yönetiminin devreye girmesiyle köylüye kredi sağlanmıştır. İddiaya göre köylünün oyları bu kredinin sağlanmasıyla devşirilmek istenmektedir. Krediyi alan köylü ise bu seçim oyununa gelmediğini banka önünde yaptığı sloganlarla belli etmiştir.¹¹⁰

Toplumsal Hafızanın Uyandırılışı: ‘Mazi’

İktidar partilerinin daha evvel iktidarda bulunmuş muhalefet partilerine karşı ellerini her zaman sağlam tutan bir kozları bulunmaktadır. Bir zamanlar iktidarda bulunan partilerin geçmiş uygulama ve söylemleri bugünün siyasetine önemli bir malzeme sunmaktadır. DP-CHP çatışmasının yerel basına yansıyan en önemli tartışma alanlarında biri de mazinin uygulamalarının sürekli gündemi meşgul etmesidir. Uygulamalar o denli gündeme taşınır ki iktidar partisi kendi icraatlarından ziyade bütün propaganda ve kurgusunu bu geçmiş üzerine kurgulamıştır. DP’nin elindeki yakın geçmiş kozu, CHP’nin baş edemediği ya da sadece belirli sınırlar içinde dönüp dolaştığı kısır cevaplar içinde reddiyeler sunmaktan öteye gidememiştir. Keza, DP hemen her fırsatta yazılı ve sözel basında bu alanı ön plana çıkarmış ve kısmen kendi başarısız alanlarını bu söylemle kapatmaya çalışmıştır. Geçmiş üzerine yapılan değerlendirmeler inanç ve ekonomik hayat özelde de köylü üzerinden yürütülmüştür. CHP’li basının ve ileri gelenlerinin hemen her söylemi geçmiş üzerinden yeriliyor ve halka hatırlatılıyordu. CHP’nin iktidar dönemi *hovardalık* yılları olarak adlandırılıyor, *dalkavukluğun* en önemli araç olduğu bir zaman diliminden bahsediliyordu.¹¹¹ Keza CHP tarafından yeniden iktidara gelinmesi durumunda verilen vaatlere karşılık iktidar yanlısı gazete, partinin değil ülkeyi bir kurumu bile yönetmekten aciz olduğunu 27 yıllık iktidarı ile gösterdiklerini ifade etmektedir. Gazete, CHP’nin *biz her konuda değiştik* demeden ve daha da önemlisi yönetici ekipleri ve kadrosunu yenilemeden bu söyleme girmemesi gerektiği önerisini yapmaktadır.¹¹² Benzer şekilde *Dün mü Bugün mü?* başlıklı bir yazı dizisinde DP’nin kendi hükümet dönemi ve öncesi yani 1950 öncesi ve sonrası faaliyetleri

¹⁰⁹ “Köylü Vatandaşların Mebus Hüdayioğlu’na Mektubu”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+808, 31.01.1954, s. 1.

¹¹⁰ *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 61, 24.04.1954, s. 1.

¹¹¹ “Memleket Hizmeti”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+574, 19.04.1953, s. 1.

¹¹² “Kongre”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+496, 18.01.1953, s. 1.

iç ve dış kamuoyu açısından ele alınıyor detaylı bir kıyaslama yapılıyordu. Buna göre yapılan ilk değerlendirme 1950 öncesinde ülkenin dünya ülkeleri tarafından itibarsız, geri kalmış bir ülke olarak görüldüğü ve ülkenin dünya kamuoyu tarafından adı cumhuriyet olsa da diktatörlük rejimi olarak nitelendirildiğini belirtiyordu. Gazete tarafından II. Dünya Savaşındaki gösterilen başarılı tarafsızlık politikası ise korkaklık ve pısırıklık olarak kitlelere sunulmuştur. *Ecdadın savaşı kazanmakla öğündüğünü ancak bu savaşta savaşmamakla övünmenin mantıksız olduğu belirtilmiştir.* Buna karşın 1950'den sonra, öncelikle verilen demokrasi mücadelesi kutsanıyor, Kore Savaşına katılma kararı ve BM yanında girme isteği onanıyordu.¹¹³

Demokrasi ve özgürlük tartışmaları çok partili hayatın getirdiği kavramlar olarak lanse edilirken yine geçmişe bir mahkûmiyet verilmektedir. Geçmişle yapılan değerlendirme ve kıyaslamalar özgürlüğün bugünkü durumunu sorgular vaziyettir. Ancak demokrasi ve özgürlük değerlendirmelerinin temel kıstası evrensel demokrasi tanımından ziyade CHP iktidarının fiil ve uygulamalarına göre tanımlanarak değerlendirilmiştir. İktidarı elinde bulunduran güçler tarafından sıklıkla yapılan ve geçmişi sorgulayan yorumlar bugünün demokrasi uygulamalarını haklı ve yerinde görmektedir: *“Demokrasi tehdit altına girmiştir de kimin burnu kanamıştır? Kim siyasi kanaatinden dolayı, Halk Partisi zamanında olduğu gibi menfadan hapse hapisten menfaya sürülmüştür? Oy hırsızlığı mı yapılmıştır? Mazbata tarihçiliği mi yapılmıştır? Yalnız bendegân mı himaye edilmiştir?”*¹¹⁴ Yine bu minvalde olmak üzere *D.P. Neleri Yapamadı?* başlıklı yazıda iktidar gazetesi, ironik şekilde CHP'nin yaptıkları üzerinden değerlendirmeye alınmaktadır. Ironik şekilde DP'nin CHP'ye dürüst ve seviyeli muhalefeti öğretemediğinden, yalan ve tezviri bıraktıramadığından, vatan sevgisinin parti sevgisinden üstün olduğunu CHP'ye anlatamadığından bahsetmiştir.¹¹⁵

Yeni ve eski yönetim kıyaslamaları bürokrasinin tavır ve çalışmaları konusunda da sürekli gündemi meşgul etmiştir. İktidar partisi tarafından halka hatırlatılanlar arasında hükümet kurumlarındaki memur davranışları bulunmaktadır. Demokrat Parti iktidarının ardından değişen zihniyete uygun olarak bürokraside de tahakkümcü ve iş yapmayan memur modelinden çıkıldığı ifade ediliyordu. Maraş yerelinde de memurların hala *eski diktatörlük*

¹¹³ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 6, No: 34+1501-1503, 05-08.05.1955, s. 1.

¹¹⁴ “C.H.P. DE Yeni Bir Sinir Buhranı”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+562, 05.04.1953, s. 1.

¹¹⁵ *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+841, 12.03.1954, s. 1.

zihniyetinden çıkmadıkları ve değişime direndikleri ifade edilmiştir.¹¹⁶ Muhalefet ise DP'nin bürokrasi üzerindeki tahakkümü ve memur değişimlerinin kanunsuzca yapılarak partizan bir tavra girildiğini ifade ediyordu. Onlara göre bürokrasiden CHP'li olduğu düşünülen memurlar acımasızca tasfiye edilmektedir. İktidar gazetesi ise bir hâkimin yerinin değiştirilmesi üzerine kopan bu fırtınayı yersiz ve gereksiz bulmaktadır.¹¹⁷

Peki DP ne yapmıştır? sorusu da muhalif gazetenin sütunlarında değerlendirilmektedir. Bu soruya iktidar gazetesi yine detaylı bir cevap vermektedir. Keza bu cevapta yine CHP'nin iktidar yılları sorgulanır vaziyettedir:

“Sanki milletin idraki halk partisinin iktidardan devrilmesiyle durmuştur. Sanki koskoca bir hürriyet mücadelesini bütün dünyanın takdirini kazanarak başaran Türk milleti, mukayese yapmak kabiliyetini kaybetmiştir. Saki Türk milleti iktidarı boyunca ıstıraplarına göz yuman Halk Partisi gibi kör olmuştur. .

Demokrat Parti ne yaptı? Demokrat parti bütün yaptıkları bir yana Halk Partisinin yaptıklarını yapmamakla yapılacak işlerin en büyüğünü yaptı. Üç buçuk yıl evvelki boğucu havanın, milletin yüreğini sızlatan ihmalle vatandaş hayatını hiçe sayan zihniyetin korku ve izleri henüz zihinlerden silinmeden ortaya atılan bu sorudan eski günlerin özlemini bulmak mümkündür.

Onlara göre millet susuz, yolsuz, mektepsiz en nihayetinde kültürsüz kalmalıdır ki Halk Partisi iktidarı ve kamçıli medeniyet yeniden tecessüs etmek imkânını bulsun. Bu imkanlar her geçen gün biraz daha ortadan kaldırıldığına göre tek idare takdir, yalan ve iftira politikası gütmektedir.”¹¹⁸

Buna göre CHP kırbaçlı medeniyetin temsilcisi olarak görülüyor, kitleleri cahil ve kültürsüz bulmakla suçlanıyordu. Halka da verilen mesajlarla CHP'nin iktidara gelmesi durumunda karşılaşacakları muamele hatırlatılıyordu. İktidarın ne yaptığını sıralamaktan ziyade eski iktidarın yaptıkları üzerinden propagandasını yürüten gazete de DP iktidarının ilk yıllarının olumlu tahlilini

¹¹⁶ “Memur, Vatandaş ve Memleket Hizmetinde Olduğunu Bilmelidir”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+595, 16.05.1953, s. 1.

¹¹⁷ “Muhalefet Modaları”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+581, 29.04.1953, s. 1; Vatan gazetesi baş haberinde Mükkerrem Sarol'un ‘Memurlar arasında tasfiye olacak’ sözleri de bunu kanıtlar niteliktedir. Bkz. *Vatan Gazetesi*, 30.06.1954, Yıl: 14 Sayı: 4716. DP'nin muhalefet yıllarında da aynı iddialar CHP'ye yöneltilmiştir. Buna göre CHP'nin bürokrasiyi hakimiyetine alarak iktidara karşı işbirliği içine sokulduğu ifade edilmekteydi. Bkz. *Zafer Gazetesi*, 17.07.1949, Yıl: 1, Sayı: 19.

¹¹⁸ “Demokrat Parti Ne Yaptı?”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl:4, No:34+676, 30.08.1953, s. 1.

yapan yazılara da denk gelinmiştir. İç ve dış politikada yapılanlar anlatılırken yine geçmişle mukayeseler yapılmıştır. CHP iktidarı döneminde altın stoklarının satılarak dışarıdan buğday alındığı, buna mukabil bugün dışarıya buğday ihraç eden bir ülke haline geldiği, BM’lerde Türkiye’ye itibar kazandırıldığı, yollar, köprüler, barajlar inşasıyla ülkenin kalkındırıldığı ifade ediliyordu. Aynı yazıda, CHP’nin Atatürk istismarı yaptığı ve Atatürk ilke ve inkılâplarına gerçekten riayet etmediği belirtiliyordu.¹¹⁹

Halk Postası ise *Demokrat Parti ve Siyasi Ahlak* başlıklı makalede partinin olmayacak vaatlerde bulunarak halkı kandırdığı, siyasi rant sağlama amacıyla olan kişilere para ve itibar kazandığı vurgusunu yapmıştır. İddialar arasında en önemlisi ise DP’nin geçmişi ve maziyi kullanarak, kötüleyerek CHP’yi halka hedef gösterdiği ve halk içinde ananeye uygun olarak geçmişe saygı gösterilmesi yerine kin duygusu oluşturduğu iddiasındadır. Bu iddia da DP’lilerin CHP ile aynı parti kökünden geldiklerinin de unutulmaması gerektiği ifade edilmektedir.¹²⁰ Başka bir yayında ise iktidar partisi ve gazetesinin sürekli olarak maziyi konu edinmesinden duyulan rahatsızlık şöyle dile getirilmektedir: ‘*Mazi, mazi, hep mazi.. Bıktık usandık şu mazi lafından. Ne olur efendiler birazda yaptıklarınızdan ya da yapacaklarınızdan bahsedin de şu asil millet Demokrat Parti iktidarının Maraş’ta yapmış olduğu işleri öğrensin.*’¹²¹

Bununla birlikte Halk Partisinin sürekli geçmişi ile yargılanmasından bıkan muhalif gazetenin tek ve en önemli savunma sığınağı ise partinin Milli Mücadele yıllarında gösterdiği başarı ve kurucu-kurtarıcı özelliğidir. Gazete, sadece bu niteliğinden dolayı bile partinin saygıyı hak ettiğini iddia etmektedir:

“Vatanın İngiliz, Fransız, İtalyan, Yunan kuvvetleri işgal edildiği günlerini hatırlatalım. Yoksa Türk vatanının ticarete, sanayide, yabancıların hâkim olduğu Türk mekteplerinde Türk çocuklarını yabancıların okuttuğu, Türk hastalarını yabancı doktorların tedavi ettiği devri mi gözlerinin önüne getirelim? Bütün bunları bizi bugüne ulaştıran vatanın kıymetli evlatlarını onlarda biliyor. Buna rağmen yine de söze İnönü diye başlıyorlar”.¹²²

¹¹⁹ “Menderesin Düşmanları”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+685, 09.09.1953, s. 1; Bu minvalde ekonomik kıyaslamasının yapıldığı haber ve yorumlara ulusal basında da yer verilmiştir. İktidar partisi gazetelerinden Zafer Gazetesi ve CHP’nin yayın organı olan Ulus Gazetesinde de rastlanmaktadır. Yorumlarda aynı şekilde altın rezervinden, dış borçlardan, sağlanamayan refahtan karışıklı suçlamalarla bahsedilmektedir. Bkz. *Ulus Gazetesi*, 07.07. 1958; *Zafer Gazetesi*, 08.07.1958.

¹²⁰ ‘Demokrat Parti ve Siyasi Ahlak’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 39, 30.03.1954, s. 1-2.

¹²¹ ‘Köylümüz Kalkındı’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 47, 08.04.1954, s. 2.

¹²² *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 56, 19.04.1954, s. 1.

Menderes'in Erzurum'da yaptığı bir konuşma sırasında yine geçmişle yaptığı “DP'nin dört senelik icraatı ile onların 25 senelik topyekûn icraatını karşılaştırsın. Eğer bizim ki bir misli fazla olmazsa ne dersiniz deyiniz” kıyaslamasına baş yazar tarafından verilen yanıt yine mazinin kurtarıcı kimliği üzerinedir: “Muhterem başkanım bu kadar böbürlenmek niye? Bir vatan mı kurtardınız? Yoksa işgal altında harap bir vatan teslim aldınız da bugüne mi eriştirdiniz? Bilmiyorum muazzam gururunuzla dört senelik işleri bütün bir Atatürk ve İnönü devri işlerinden nasıl üstün görüyorsunuz? Yapılan ıslahatları, inkılapları hiçe mi sayıyorsunuz?”¹²³ Demokrat Parti lideri Adnan Menderes'in sıklıkla yenilediği bu iddiası Adana ve Mersin'de yaptığı bir konuşma sırasında da dillendirilmiştir. Halk Postasının *İki Büyük Laf* başlıklı köşe yazısında yer verdiği konuşmaya göre Menderes, “bu memleket 600 yıldır böyle namuskar bir idare görmemiştir” sözlerine eleştiri yapılmaktadır. Buna göre Atatürk'ü değil Osmanlı Dönemini dahi görmezden gelen bu konuşma ile tarihi hassasiyetini kaybeden bir partiden bahsedilmektedir.¹²⁴ Bu savunmanın yanında muhalif gazete, iktidar partisinin halka sunduğu bol keseden vaatlerin halkı siyasi ve ahlaki bir yozlaşmaya ittiğini düşünmektedir. Herkesin kendi köyünde askerlik yapacağı, medeni kıyafetlerin kaldırılacağı, Halk Partililerin Zonguldak kömür işletmelerine sürüleceği, halka *engizisyon mahkemesi* gibi *rey karşılığı ahiret garantisi* verileceği gibi vaatler içinde dini argümanların önemli rol oynaması gazete tarafından eleştiriliyordu. Buna göre iktidara gelmeden önce verilen bu sözlerle iktidara gelen partinin tek bir şeyi değiştirebildiği iddia edilmektedir: “Bu değişiklik yalnız bir şeye sebep oldu. Halkta yanlış bir demokrasi zihniyetinin doğması. Menfaat mukabili oy vermek, efendinin, ağanın hatırı için en mukaddes hak olması lazım gelen seçim hakkını israf eylemek.”¹²⁵

Maraş yerel basınında muhalefet ve iktidar odaklarının en temel argümanlarından biri halk önünde yapılan konuşmalarda halkın ve bilhassa köylü ve esnafın hassas değerlerine atıf yapmaktır. Bu noktada iktidar partisi eskiyi ve maziye gündeme taşıyarak halka, tarihi zeminde yaşadığı değişimi hatırlatarak, muhalefet partisi ise uygulanan politikaların popülistliğine dikkat çekerek halka mesaj vermeye çalışmıştır. Günümüz siyasetinin de temel hareket noktası olan bu durum icraatların toplum nezdinde yordamasını sağlamakta ve toplumun tarihsel hafızası canlı tutulmaktadır. Bu yapılırken de söylemler değer özdeşmesi yapılarak popülizme kaydırılmaktadır. Örneğin, toplumun inanç değerleri ilişkili olan faiz kullanma ve halkın DP idaresi tarafından sunulan kredi olanakları ile

¹²³ ‘Menderes Diyor ki?’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 58, 21.04.1954, s. 1; Haberin detayları için bz. *Vatan Gazetesi*, Yıl: 14, Sayı: 6647, 19.04.1954.

¹²⁴ ‘İki Büyük Laf’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 10, 23.02.1954, s. 1.

¹²⁵ ‘Köylü Vatandaş Ne Diyor?’, *Halk Postası*, Yıl: 2, Sayı: 436, 20.07.1955, s. 1.

faize bulaştırıldığı söylemi muhalefetin temel iddialarından biri olmuştur. İktidar gazetesinin buna verdiği yanıt, CHP iktidarı döneminde kodaman olarak adlandırdıkları *zenginlerin şampanyalar patlatırken* köylünün mazlum halde yaşadığı iddiasıdır. Bu sözlerin bizzat CHP kongresi sırasında halktan kişiler tarafından dile getirildiği iddiası kongrenin başarısız geçtiği yorumuyla birleştirilmektedir. Öte yandan aynı kongre sırasında inanç hürriyeti konusundaki karşılıklı iddia ve suçlamalarda da mazi temel alınmıştır. CHP'nin Maraş Parti Başkanı Mehmet Şişman'ın DP'nin inanç hürriyeti konusundaki çalışmalarını samimi-yetsiz bulduğu açıklamalarda gayri resmi olarak mahalle aralarında Kur'an okutan kişilerin varlığına dikkat çekilmiştir.¹²⁶ Halk Postasında cumhuriyet rejiminin başarıları ve Atatürk ve İnönü'nün kalkınma faaliyetleri anlatılmaktadır. Bilhassa Maraş'taki değişimler de bu çerçevede halka hatırlatılıyordu. Eğitim, sağlık, ticaret alanında şehirdeki değişim geçmişle mukayese edilerek anlatılmaktadır.¹²⁷ Ayrıca Halk Postası Gazetesi, iktidar partisinin programında ilan ettiği ilkeleri ile çelişen uygulamalarını etraflıca anlatmıştır. Buna göre DP program ve tüzüğünde yer verilen *liberalist* parti olma ilkesinin yapılan uygulamalar ile yıkıldığı ve devletçi bir tutum sergilendiği gösterilmektedir. Fütursuz bir ithalat artışı sağlanırken sonra gerekli ürünlerde bile ithalat yasağı konulduğunu, ticari bankalarda kendilerine yakın bankaların öne çıkarıldığı, radyonun bir propaganda aracı olarak sadece hükümete hizmet ettiği, gazete ilanlarında DP'li gazetelerin tercih edildiği diğer gazetelerin zor durumda bırakıldığı belirtilmiştir.¹²⁸

Şiir ve hikayeler de gazetelerin kullandığı halka en yakın hitap eden yöntemi oluşturmaktaydı. Bu nedenle mazinin konu edinildiği şiirler ile iktidar ve muhalefet gazeteleri halka popülist mesajlar sunmuşlardır. Bu şiirlerin diğer önemli noktası ise parti liderlerini kutsayan, onayan, öven mısralar içermesidir. Halk ozanlarının yazdığı bu şiirler dönemin ambiyansını sunması ve halkın görüşlerini temsil etmesi açısından önemli görülmektedir. Demokrasiye Hizmet Gazetesinde Başbakan Adnan Menderes adına halk şairi Mahfuzi tarafından yazılan ve ilgili gazetede yayınlanan şiir mazinin ve şimdinin bir kıyasını sunarken Menderes'i adeta kutsamaktadır:

“Muhterem Başvekil Adnan Menderes
Kevsere misalmış göllerin senin
Kalpleri fethettin yaralar sardın
Lokman Hekim imiş ellerin senin

¹²⁶ “Yapılamayan CHP Kongresinden Bir Sahne”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 2, No: 34+483, 02.01.1953, s. 1.

¹²⁷ ‘Medeniyet Safına Doğru’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 12, 25.02.1954, s. 1.

¹²⁸ ‘Bu Nasıl Prensip’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 31, 19.03.1954, s. 1.

Halk Partisi halkı yere sermişti
Zalimler döşlere köşkler kurmuştu
Kara kabus Türk elini sarmıştı
Hepsini süpürdü yellerin senin
Vatan kıtlık denizinde yüzerken
Zengin fakir tatlı candan bezerken
Can alıcı kapak açıp gezerken
Hastayı sağalttı dillerin senin
Dilde efendiydi köylünün adı
Vergi almak için olurdu yadı
Hayattan yılmıştı bütün efradı
Meyveler bahşetti dillerin senin
Hor bakıyorlardı temiz köylüye
Kucaklar açtı çirkef huyluya
CHP'nin pis dediği köylüye
Şefkatle açıldı kolların senin
Dinimizde serbest bıraktın bizi
Allah bizden uzak etmesin sizi
Daim duacıdır dertli Mahfuzi
Mevlaya gidiyor yolların senin”¹²⁹

Bu şiirlere mukabil muhalif gazetede aynı kaleminden yanıt vermektedir. Özellikle iktidar partisinin ekonomik başarısızlığına atıf yapılan şiirlerle halkın ümitlerinin bittiği ifade edilmektedir. Şiir, yine vatani kurtaran partiye övgüler yaparken DP'yi uygulamaları ile yermektedir.¹³⁰

“Yaşasın partimiz dönmez sözünden
Sapmaz yana yöne ata izinden
Hakkı bilmeyenin gelsin gözünden
Sana bu varlığı verenden utan
Elinden gitmişti vatanın ilin
Süzdü tarihleri düşen bir halin
Keseler dolunca uzadı dilin
Dört yıllık hesabı sorandan utan
Ne çabuk unuttun ulu atanı
Herkeste biliyor olup biteni
Sen mi kurtardın aziz vatani
Bağrını vatana serenden utan!”¹³¹

Ayrıca İnönü'ye methiyeler dizilerek yaptıkları halka hatırlatılıyor siyasi, askeri yönleri ile Avrupa'nın hasta adam olarak nitelediği ülkeyi dimdik ayakta

¹²⁹ “Menderes”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+826, 23.02.1954, s. 1.

¹³⁰ Bkz. *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 47, 08.04.1954, ‘Hani’, ‘Altınlara Mersiye’ şiirleri.

¹³¹ ‘Utan’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 43, 03.04.1954, s. 3.

duran bir ülke haline getirdiği ifade ediliyordu.¹³² Ayrıca iktidar gazeteleri tarafından Atatürk ve İnönü'ye yöneltilen diktatör suçlamaları da baş yazılarında yanıtlanıyordu. Buna göre İsmet Paşanın *kinici* ve intikam güden bir *diktatör* olduğu iddiasına çok partili hayata geçişte gösterdiği iyi niyet ve hoşgörüyü paralel olarak II. Dünya Savaşı boyunca ülkeyi demokrat şekilde idare ettiği, kendi isteği ve meclis kararıyla demokratik hayatı ihdas ettiği ifade edilmekteydi.¹³³ Buna karşın iktidar gazetesi İnönü ile ilgili bir nümayiş haberine yer vermektedir. Halk Postası'nda şiddetle eleştirilen bu haber, DP'liler tarafından boş bir tabuta İnönü'nün resminin asılması ve slogan ve ilahilerle protesto edilmesi eylemidir. Eylemde tabut, CHP'li bir vatandaşın evinin önünde açılan çukura bırakılmış ve hocalar tarafından CHP'nin 27 yıllık günahlarının affedilmesi için dualar edilmiştir.¹³⁴ Bu nefretin sorgulandığı başka bir yazıda CHP'nin iktidar yıllarında partiden en çok istifade etmiş ve nemalanmış şahıslarının şimdi parti aleyhine yoğun bir nefret hareketine girmiş olması anlamsız karşılanmaktadır. Gazete başyazısında o dönem basınında çok az görünecek şekilde CHP ve iktidar yıllarına dair özeleştiri yapılıyor, hataların yapıldığını ancak partiden en çok cefa çekenlerin halâ parti bünyesinde bulunmasına karşılık en çok faydalananların karşı tarafa geçmiş olması eleştirilmektedir.¹³⁵ Ayrıca toplumun mazi kullanılarak kinle doldurulduğu yine bir örnekle anlatılmaktadır. Maraş'ta her iki parti ocağının toplantı yaptığı sırada rakip partililer arasında gerçekleşen çatışma ve kavga esnasında orada bulunan Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in halka müdahale etmeyerek olayları seyretmesi Halk Postasında ağır bir eleştiriye tabi olmuştur: *'Türk Milleti devlet kurmaya, hükümetler teşkil etmeye başladığı günden beri böyle bir hükümet ve devlet adamlığı zihniyeti görmemiştir. Türk milleti bir kısım vatandaşları diğer bir kısım vatandaşlara saldırtan, düşman eden, kin ve gayız saçtıran zümrelerin arasında bulunan onların tagallüd ve tahakküm zihniyetlerine iltifat eden ne bir vezir ne bir vekil ne de bir bakan bugüne kadar görmemişti. Şimdi görüyor..'*¹³⁶ Benzeri ilginç bir habere ise daha ironik bir şekilde yine muhalif gazete tarafından yer verilmektedir. İddiaya göre Nazilli'de yapılan DP Ocak toplantısında DP'li bir partili muhalefet ile ilgili eleştiriler yaparken o sırada Atatürk Büstü konuşmacının üzerine düşmüştür. O esnada toplantıya katılanlardan biri *görüyorsunuz ya konuşmanın bu tür lüsüne Atatürk bile razı olmadı* diyerek olayı değerlendirmiştir.¹³⁷

¹³² *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 17, 03.03.1954, s. 2.

¹³³ 'Demokrasi İklimi ve Kopan Fırtına', *Halk Postası*, Yıl: 2, Sayı: 399, 08.06.1955, s. 1.

¹³⁴ *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 89, 28.05.1954, s. 1.

¹³⁵ 'Bu Nefret Niye?', *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 148, 14.08.1954, s. 1.

¹³⁶ 'Ne Hazin Manzara', *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 33, 22.03.1954, s. 1.

¹³⁷ 'Bir D.P.linin Başına Düşen Atatürk Büstü', *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 615, 17.02.1956, s. 1.

SONUÇ

Türk siyasi hayatında popülist söylemlerin siyasette etkili bir araç olarak kullanımı, çok partili hayatın dereye girmesiyle hız kazanmıştır. Popülist söylemlerin basın olmadan topluma iletimi ise en azından yirminci yüzyıl kapsamında olanaksız görünmektedir. Sözlü, yazılı ve daha sonra görsel basının devreye girmesiyle siyaset ve toplum ilişkisinde basın ana unsur haline gelmiştir.

Yerel basın ise daha minimize edilmiş bir alanda daha somut daha yakın temasların dillendirildiği bir siyaset aracı halindedir. Yerel dile uygun olarak verilen şiir, hikâye, haber ve makaleler kitleyi psikolojik olarak siyaseten yakalamanın bir aracı olarak kullanılmıştır. Tek partili dönemden sonra çok partili hayatın çok sesli yayın ağına katılan yerel gazeteler, yayın akışında merkez gazeteleri örnek almak yoluyla hareket etmişlerdir. Ana akım gazetelerde ki siyasi gündeme binaen yayınlanan baş makalelere, yerel gazetelerde zaman zaman yer verilirken olaylar bu perspektifte değerlendirilmiştir. Yerel basında tıpkı ana basın gibi gazeteyi bir siyasi ve ideolojik araç olarak parti hizmetine koştuktan geri durmamıştır. Toplumu hem parti gündemi hem parti ideolojisi yönünde hareket etmesi için yönlendiren yerel basın, bu amaçlarını gizil bazı değerleri kullanarak pratiğe dökmüştür. Toplumsal ve inançsal değerlerin somutlaştırıldığı; peçe, çarşaf, Kur'an, cami gibi olguların yanında köylü-kentli, orta sınıf, kırsal kesim gibi toplumun bel kemiği grupları da siyasal gündemin ana malzemesi olmuştur.

Maraş yerel basını, bahsi geçen siyasi, toplumsal ve ideolojik malzemeleri basının tarafsızlığı ve dördüncü güç olma anlayışından fazlasıyla uzakta ana akım basınına uygun olarak devam ettirmiştir. Yayın ve haberlerde öne çıkarılan halkçı dil, bilhassa seçim dönemlerinde etkili şekilde kullanılmıştır. Kitlenin bu manipülasyonlara verdikleri yanıtlar da zaman zaman basın haberleri yoluyla yine halk içinden örneklerle sunulmuştur. Böylece halkla yakınlık ve samimiyet sağlanmıştır. Laiklik, köylü popülizmi ve mazinin kullanımı yoluyla rakip partinin dışlanmaya ve yalnız bırakılmaya çalışılması hem iktidar hem muhalefet partisi yayınlarında kolaylıkla takip edilmektedir. Tek partili hayatın biriken muhalefet enerjisi yoğunlukla bu dönemde ortaya çıkmış, DP iktidarının basını baskıladığı süreçte dahi artarak devam edegelmiştir. Ancak bu iktidar-muhalefet basın mücadelesinde ideolojik ya da fikir çatışmasından ziyade partilerin siyasi rekabetleri popülist konu ve gündem üzerinden işlenmiştir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

BCA, Fon Kodu: 30.1.0.0. Yer No: 43.253.10.

RESMİ YAYINLAR

Resmi Gazete, 24.07.1950, Sayı: 7564, s. 18809.

Resmi Gazete, 07.06.1956, Sayı: 9327, s.14505.

GAZETELER

‘Herşey Halk İçin..’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 3, 15.02.1954.

‘İki Büyük Laf’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 10, 23.02.1954.

“Yapılamayan CHP Kongresinden Bir Sahne”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 2, No: 34+483, 02.01.1953.

“C.H.P. Köylerde Dağılan Ocaklarını Yeniden Kurmak İstiyor”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+488, 06.01.1953.

“Pahalılığa Dair”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+490, 10.01.1953.

“Kongre”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 34+496, 18.01.1953.

“C.H.P. DE Yeni Bir Sinir Buhranı”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+562, 05.04.1953.

“Memleket Hizmeti”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+574, 19.04.1953.

“Muhalefet Modaları”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+581, 29.04.1953.

“Din Aleytarı Komünist Taslağı Bir Vatan Haini Yakalandı”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+586, 05.05.1953.

“Memur, Vatandaş ve Memleket Hizmetinde Olduğunu Bilmelidir”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 3, No: 43+595, 16.05.1953.

“Komünizm Propagandası Yapan Bir C.H.P. İlçe Başkanı”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+666, 12.08.1953.

“Kadınlar ve Seçim Propagandası”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+674, 27.08.1953.

“Demokrat Parti Ne Yaptı?”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+676, 30.08.1953.

“Menderesin Düşmanları”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+685, 09.09.1953.

“C.H.P. nin Malum Taktiği”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+698, 25.09.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+710, 09.10.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+759, 06.12.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+784, 03.01.1954.

“Köylü Vatandaşların Mebus Hüdayioğluna Mektubu”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+808, 31.01.1954.

“Menderes”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+826, 23.02.1954.

“C.H.P.’li Bir Ağanın Yeni Marifetleri”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 4, No: 34+855, 28.03.1954.

“Kervan Yürüyor ve Yürüyecektir”, *Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1603, 08.09.1956.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+593, 14.05.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+614, 09.06.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+615, 10.06.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+622, 21.06.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+634, 02.07.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 3, No: 43+637, 09.07.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+662, 07.08.1953.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+834, 09.03.1954.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+841, 12.03.1954.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+843, 14.03.1954.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, No: 34+861, 04.04.1954.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, Sayı: 34+864, 08.04.1954.

Demokrasiye Hizmet Gazetesi, Yıl: 4, Sayı: 34+869, 13.04.1954.

- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 5, Sayı: 34+1055, 27.11.1955
- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 5, Sayı: 34+1213, 01.06.1955
- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 6, No: 34+1317, 05.10.1955.
- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 6, No: 34+1501-1503, 05-08.05.1955
- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1664, 13-28.11.1956.
- Demokrasiye Hizmet Gazetesi*, Yıl: 7, No: 34+1671-1672, 27-28.11.1956.
- ‘Medeniyet Safına Doğru’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 12, 25.02.1954.
- ‘Huzura Çıkış’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 15, 01.03.1954.
- ‘Bu Nasıl Prensip’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 31, 19.03.1954.
- ‘Ne Hazin Manzara’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 33, 22.03.1954.
- ‘Demokrat Parti ve Siyasi Ahlak’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 39, 30.03.1954.
- ‘Utan’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 43, 03.04.1954.
- ‘Köylümüz Kalkındı’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 47, 08.04.1954.
- ‘Bu Nasıl Parti’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 55, 17.04.1954.
- ‘Menderes Diyor ki?’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 61, 24.04.1954.
- ‘Bu Nasıl İktidar Partisi Böyle?’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 62, 26.04.1954.
- ‘Basiret’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 85, 24.05.1954.
- ‘Cumhuriyete Sadakat’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 87, 26.05.1954.
- ‘Bu Nefret Niye?’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 148, 14.08.1954.
- ‘Partilerin Prensip Davaları’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 154, 21.08.1954.
- ‘Tescil İlanları Meselesi’, *Halk Postası*, Yıl: 1, Sayı: 165, 04.09.1954.
- ‘Demokrasi İklimi ve Kopan Fırtına’, *Halk Postası*, Yıl: 2, Sayı: 399, 08.06.1955.
- ‘Köylü Vatandaş Ne Diyor?’, *Halk Postası*, Yıl: 2, Sayı: 436, 20.07.1955.
- ‘Bir D.P.linin Başına DÜüşen Atatürk Büstü’, *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 615, 17.02.1956.
- ‘Nutuklar ve Hakikatler’, *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 639, 16.03.1956.

‘Köylümüz İçin CHP’nin Düşündükleri’, *Halk Postası*, Yıl: 3, Sayı: 756, 06.08.1956.

‘Ağa Zihniyeti ve Menfaatleri’, *Halk Postası*, Yıl: 4, Sayı: 1111, 02.10.1957.

Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 56, 19.04.1954.

Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 58, 21.04.1954.

Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 89, 28.05.1954.

Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 17, 03.03.1954.

Halk Postası, Yıl: 1, Sayı: 47, 08.04.1954.

Halk Postası, Yıl: 4, Sayı: 1120, 12.10.1957.

Halk Postası, Yıl: 4, Sayı: 1128, 23.10.1957.

Halk Postası, Yıl: 4, Sayı: 960-962, 02-04.04.1957.

Ulus Gazetesi, 07.07. 1958.

Vatan Gazetesi, Yıl: 14 Sayı: 4716, 30.06.1954.

Vatan Gazetesi, Yıl: 14, Sayı: 6647, 19.04.1954.

Zafer Gazetesi, Yıl: 10, Sayı: 08.07.1958.

Zafer Gazetesi, Yıl: 1, Sayı: 19, 17.07.1949.

Zafer Gazetesi, Yıl: 2, Sayı: 491, 06.09.1950.

Zafer Gazetesi, Yıl: 2, Sayı: 500, 504, 508, 14.09.1950, 18.09.1950, 22.09.1950.

ARAŞTIRMA-İNCELEME ESERLER

Akal, C. B. (1990). *Sivil Toplumun Tanrısı*. Afa Yayınları.

Akbal, İ. & Akıncı. (2013). Türkiye’de Siyasal iktidar-muhalefet ilişkilerinde muhalefete tahammülsüzlüğün aynası: Basın ve tasfiyeler. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9 (18), 31-49.

Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix.

Althusser, L. (1994). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (4. Baskı). İletişim Yayınları.

- Arcayürek, C. (1985). *Cüneyt Arcayürek Açıklıyor-2, Yeni İktidar Yeni Dönem 1951-1954*, (2. Baskı). Bilgi Yayınları.
- Atabek, N. (2002). Kamuoyu, medya ve demokrasi. *Kurgu Dergisi*, 19, 223-238.
- Aydemir, Ş. S. (2011). *İkinci Adam (1950-1964)*, Cilt: 3, (11. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Aziz, A. (2011). *Siyasette Etkili İletişim Teknikleri*. Başlık Yayın Grubu.
- Berle, A. A. (1980). *İktidar*, Tur Yayınları.
- Le Bon, G. (1997). *Kitleler Psikolojisi*, (2. Baskı). Hayat Yayınları.
- Bostancı, N. (2011). *Siyaset ve Medya Alacakaranlığın İki Atlısı*, Özgür yayınları.
- Chomsky, N. & Herman, E. S. & Peterson, D. & Podor, J. (2004). *Medyanın Kamuoyu İmalatı Medyanın Tekelleşmesi Kitlelerin Yönlendirilişi ve Zorunlu İtaat*, Çiviyazıları Yayınevi.
- Damlapınar, Z. (2008). Medya ve siyasete güvenirlilik: Medya Siyasetinin Toplumsal Algılanmasına Bağlı Faktörler, Z. Damlapınar (Ed.). *Medya ve Siyaset içinde* (s.187-209). (2. Baskı). Eğitim Kitabevi.
- Erinç, O. (2007). Yerel medyanın tarihsel gelişimi ve geleceği, S. Sezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın içinde* (s.107-111). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Erdoğan, N. (1978). Demokratik soldan Devrimci Yol’a: 1970’lerde sol popülizm üzerine notlar, *Toplum ve Bilim*, 78(22), 13, <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/>, Erişim: 18.07.2020.
- Eroğul, C. (2014). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, (2. Baskı). Yordam Kitap.
- Gevgilili, A. (1990). *Türkiye’de Yenileşme Düşüncesi Sivil Toplum, Basın ve Atatürk*, (2. Baskı). Bağlam Yayıncılık.
- Girgin, A. (1997). *Türkiye’deki Yerel Basının Gelişmesi*. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- Güz, N. (2011). Türkiye’de medya ve siyasi partiler. *Düşünce Dünyasında Türkiz ve Düşünce ve Siyaset Dergisi*, 2/8, 77-89.
- Giritli İnceoğlu, Y. (2006). Medya-iktidar ilişkilerinin tarihsel gelişimi. İstanbul - BİA Haber Merkezi, 28 Ekim, <https://m.bianet.org/bianet/medya/86980-medya-iktidar-iliskilerinin-tarihsel-gelisimi>., Erişim: 18.07.2020.

- İnal, A. (1999). Medya, dil ve iktidar sorunu: İletişim çalışmalarında medya ve siyaset ilişkisini nasıl tartışmalıyız? *İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, (3), 13-36.
- Kabacalı, A. (1990). *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü*. Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- Kaya, A. E. E. (2010). Demokrat parti döneminde basın-iktidar ilişkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1/39, 93-118.
- Kentel, F. (1991). Demokrasi, kamuoyu ve siyasal iletişime dair. *Birikim*, (30), 39-44.
- Koloğlu, O. (1993). *Türk Basını Kuvayı Milliye’den Günümüze (70. Yılında Cumhuriyet Basını)*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Koyukan, B. (1995). Anadolu basını hakkında istatistiki gözlemler. *Kebikeç*, (2), 165-172.
- Mills, W. (1974). *İktidar Seçkinleri*, (Çev. Ünsal Oskay). Bilgi Yayınevi.
- Neumann, E. N. (1998). *Kamuoyu Suskunluk Sarmalının Keşfi*. Dost Kitabevi.
- Sertel, Z. (2001). *Hatırladıklarım*, (5. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Oral, F.S. (1968). *Türk Basın Tarihi 1919-1965 Cumhuriyet Dönemi*. Oral yayın.
- Şavklı, C. & Akyıldız, A. (2019). Demokrat parti dönemi Maraş basını. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (02), 757-776.
- Özsoy, S. (2019). Çok partili hayata geçiş sürecinde yerel basın: Bolu örneği, *İNİF-E Dergi*, 4(2), 92-110.
- Perin, C. (1974). *Tarih Boyunca Düşünce ve Basın Özgürlüğü*, Remzi Kitabevi.
- Salihpaşaoğlu, Y. (2007). *Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarol, M. (1983). *Bilinmeyen Menderes Cilt: II*. Kervan Yayınları.
- Sezgin, S. (2007). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Şentürk, Ü. (2014). Toplumsal alanın iktidar devriyeleri. *Doğu Batı Düşünce Dergisi Kitle ve İktidar*, 17/69, 127-151.
- Talu, U. (2000). *Dipsiz Medya*. İletişim Yayınları.

- Toker, M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 Demokrasiden Darbeye 1957-1960*, Bilgi Yayınevi.
- Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. Gerçek Yayınevi.
- Uzun, R. (2007). *İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kırkıncı Yıl Kitaplığı.
- Vural, A. M. (2007). İşlev, önem ve misyonlarıyla yerel basın eskişehir örnekleminde elde edilen bulgular, S. Sezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın* içinde (s.337-357). İstanbul üniversitesi iletişim fakültesi yayınları.
- Yalman, A. E. (1970). *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim Cilt: 3 (1922-1944)*, (2. Baskı). Yenilik Basımevi.
- Yavaşgel, E. (?). *Siyasal İletişim*, (Baskı Yılı ve Yeri Yok).
- Yetkin, B. (2016). Popülizmin gölgesinde siyaseti ve siyasal iletişimi anlamak. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 4/3, 68-82.
- Yıldız, N. (1996). Demokrat parti iktidarı (1950-1960) ve basın. *AÜ Siyasal Bilimle Fakültesi Dergisi*, 51/01, 481-505.

EXTENDED ABSTRACT

The media-politics relations, which started to come to the fore in the 20th century and had an impact on the public opinion in this century, continue to constitute the most complex relationship network of political life. Media, which stands out as a determining factor in the contact of politics and populist leaders with the public, is also an indispensable element of today's communication. In this relationship, the masses, who are both active and passive, are the representatives of the dominant role played by the media in politics. While the masses were influenced by the media channel, the parties aimed to create a legitimate basis for their politics by gaining votes and supporters. Thus, the masses that politicians try to influence through face-to-face contacts are now influenced or manipulated through the media. In the present study, which is based on the fact that the society takes place at a dimension which both affects the relationship between media-policy and is affected by this relationship, it is questioned where the society is involved in this relationship and from which striking points it is caught. The study assumes that the owners of political rulership or the candidates of rulership influence the masses by using the media and press and by manipulating the certain social values.

Newspapers, which started to appear one after the other in the contested and chaotic environment of the multi-party life after the years of single-party, formed the communication elements in which politics was directed at the local scale. These newspapers, which started to be published all over Anatolia as the media organs of the two main parties (CHP-DP), attracted attention with their broadcasts parallel to the mainstream media. These newspapers, most of which bear the names of Democracy and People, have made a directing effect on the public with their publications. The desire to involve the masses unaccustomed to multi-party politics and to direct them in line with the demands of the parties has gained more importance. Thus, at a time when populist discourses were dominant, the political agenda was moved to a more functional dimension with effective leaders and an effective media connection. Bringing the politics of the leaders to the public agenda through media and manipulated news has warmed the politics and increased the conflict between parties. One of the places where this conflict was observed was Maraş local press. The biased local media of the one-party era constituted an effective state discourse. The local press, in which the ideological and political works of a single party are explained to the masses within the scope of the nation-state policy, changed its mission together with the multi-party life. These newspapers, which started their publishing life as Demokrasiye Hizmet ve Halk Postası, began to controversially affect the political agenda in Maraş. These newspapers, which are the representatives of the two main parties, tried to direct the masses in line with the ideas of their parties with their articles and news. This guidance is the main

accomplished in company with values and historical background. The masses have been besieged by publications affecting their cultural and moral norms on the one hand and their psycho-social universe on the other. Thus, both a more engaged mass in politics and an indispensable political field of the multi-party agenda was built. The masses that have been redesigned with political discourses have created a potential area of support and legitimacy. Maraş local press was one of the most important examples of this conflict. The research is based on the data of Demokrasiye Hizmet and Halk Postası newspapers, which constitute the two main elements of the Maraş local press, representing the ruling and opposition parties. The research's main inference is of opinion that the broadcastings of this gazette built the politics on the populist discourses which aim the secularism, villager statement and past in the period when the severe party conflicts were available. With these manipulated values, the masses are exposed to an intense political agenda and their participation in politics is ensured.